

O'qituvchi nimani o'ylaydi?

Maktabga ishga olingan yosh o'qituvchilarning ko'pi bilimli. Ba'zilar hatto bundan havolanib, yoshi katta o'qituvchilarni nazarga ilmaydi. "Men zamonaviy dars o'taman, ularning metodini o'rgansam, qolipga tushib qolaman", deb o'ylashadi.

4-bet

Uzluksiz ta'lim muammolarini uzluksiz mehnatimiz bilangina bartaraf eta olamiz

(K.Jalilovning "Talaba mas'uliyatidagi beshta farq — beshta to'siq" nomli maqolasiga javob)

5-bet

Qo'qon adabiy muhitida zullisonaynlik an'anasi

11-bet

Kuch — bilim va tafakkurda

Marifat

1931-yildan chiqa boshlagan • e-mail: info@marifat.uz • 2019-yil 20-iyul, shanba № 56 (9225)

Xalq ziyolilari gazetasi

Adib taqdiridagi bitiklar

8-9-betlar

Mushtariy muhokamasi

Menga "layk" bosing!

"Salom, dugonajon, yaxshimisan? Iltimos, shu manzilga kirib, singlim Falonchi Falonchiyevaga "layk" bosib yubor. Bir tanlovda qatnashayotgan edi, ko'proq ovoz to'plashi kerak".

Gulchehra ASHUROVA:

— "Menga ovoz bering!" aksiyasi epidemiyaga o'xshab, kamayish o'miga kengayib ket-yapti. Bu jarayonga XTB boshliqlaridan o'qituvchilargacha jalb qilinyapti. To'g'ri, hozir texnika asri. Ammo texnikani aralashtirmasdan bitiriladigan ishlar ham bor.

Dilfuza SUVONOVA:

— Hatto yangi simkarta sotib oldirib, o'ziga ovoz yig'ganlarni ham eshitdim. Tasavvur qiling: dars o'tyapmiz, o'quvchilarning qo'lida tele-

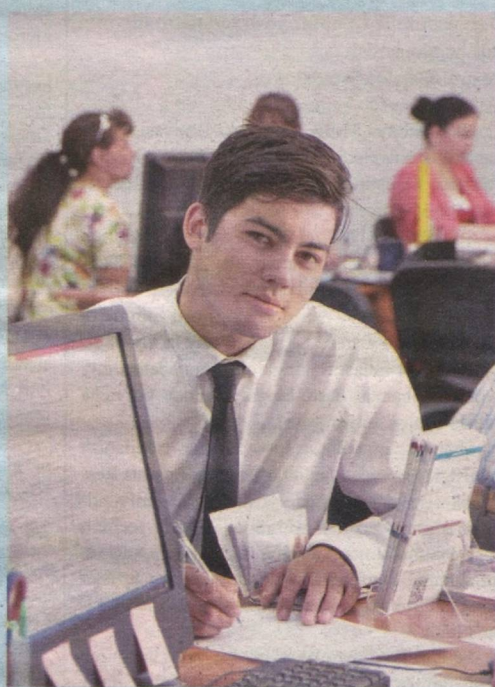
fon, ular dars tinglash o'rni "layk" bosib, ovoz berish bilan ovora. Senga ikkita "besh" qo'yaman, menga "layk" bos, geografiya o'qituvchilaringdan biroz orqadaman-da, desak-a?!

Hafiza RASHIDOVA:

— Joril yil "Yilning eng yaxshi fan o'qituvchisi" ko'rik-tanloviga ham yangi shart kiritildi. Bu ham aynan shu "layk"lar bilan bo'g'liq. Buni navbatdagi yolg'onlardan biri deb hisoblayman.

3-bet

Abituriyent — 2019

Hurmatli abituriyentlar!

2019/2020-o'quv yili test sinovlarida ishtirok etish uchun abituriyent ruxsatnomasini tarqatish 2019-yil 20-iyuldan boshlanadi. Abituriyent ruxsatnomasini tarqatish quyidagicha amalga oshiriladi:

1. Abituriyentlar 20—29-iyul kunlari internet orqali Davlat test markazi rasmiy veb-sayti (www.dtm.uz)ning "Ruxsatnomani chop etish" bo'limidagi maxsus oynaga pasporti (yoki tug'ilganlik guvohnomasi) seriyasi va raqamini kiritadi. Ekkranda paydo bo'lgan "ABITURIYENT RUXSATNOMASI" va "ABITURIYENTGA ESLATMA"ni chop etib oladi. Bularni internet tarmog'iga ulangan kompyuter bo'lgan hamma joyda amalga oshirish mumkin.

2-bet

O'ZBEKISTON PREZIDENTI JAHON BANKI DELEGATSIYASINI QABUL QILDI

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyev 19-iyul kuni Jahon bankining Yevropa va Markaziy Osiyo mintaqasi bo'yicha vitse-prezidenti Siril Myuller boshchiligidagi delegatsiyani qabul qildi.

Davlatimiz rahbari mehmonlarni samimiy qutlar ekan, O'zbekiston Respublikasi va Jahon banki o'rtasidagi uzoq muddatli va o'zaro manfaatli hamkorlik munosabatlarida yuksak darajaga erishilganini chuqur mamnuniyat bilan qayd etdi.

Jahon banki mamlakatimizda ustuvor tarmoqlarda tarkibiy islohotlarni faol qo'llab-quvvatlamoda hamda ularning amalga oshirilishida bevosita ishtirok etmoqda.

Joriy yil 18-iyul kuni Toshkentda Iqtisodiy kengashning birinchi majlisi hamda energetika sohasini isloh etish bo'yicha davra suhbatlari muvaffaqiyatli o'tkazildi, ular davomida hamkorlikning bosh ustuvor yo'nalishlari, istiqboldagi sheriklikka doir aniq dastur va loyihalar belgilab olindi.

Bugungi kunda O'zbekistonda amalga oshirilgan va davom etayotgan loyihalarining umumiy hajmi 5,2 milliard dollardan ortgan. Joriy yilning o'zida

Jahon banki 850 million dollardan ziyod bo'lgan yangi kreditlarni ma'qulladi. Ular tadbirkorlik, maktabgacha ta'limni rivojlantirish, aholi bandligini oshirish kabi yo'nalishlarni qamrab oladi.

Shuningdek, qishloq xo'jaligi va kommunal infratuzilmani modernizatsiya qilish, "Obod qishloq" dasturini birgalikda moliyalashtirish, raqamli iqtisodiyotni rivojlantirishga doir loyihalar ishlab chiqilmoqda.

Uchrashuvda O'zbekiston Respublikasi bilan Jahon banki o'rtasidagi sheriklik aloqalarini kengaytirishning dolzarb masalalari muhokama qilindi.

Bank-moliya sektori va davlat korxo-

nalarini isloh qilish, ta'lim, tadbirkorlik va qishloq xo'jaligini rivojlantirish, shuningdek, davlat-xususiy sheriklik shartlarida infratuzilmaviy loyihalarini amalga oshirish masalalariga alohida e'tibor qaratildi.

Siril Myuller davlatimiz rahbariga samimiy qabul uchun minnatdorlik bildirib, Jahon banki prezidenti Devid Melpassning salomi va ezgu tilaklarini yetkazdi.

Bank O'zbekistonda ustuvor tarmoqlarda amalga oshirilayotgan tarkibiy islohotlarning sur'ati va natijadorligini yuksak baholashi qayd etildi.

Siril Myuller mamlakatimiz va butun mintaqaning barqaror taraqqiyoti yo'lidagi O'zbekiston Respublikasi bilan ko'p jirrali hamkorlikni kengaytirish borasida Jahon bankining itilishi qat'iy ekanini yana bir bor tasdiqladi.

O'ZA

Yosh olimlar Belarusga jo'nab ketdi

O'zbekistonlik 64 nafar yosh tadqiqotchi tajriba almashish uchun Belarus Respublikasiga jo'nab ketdi.

Ular Belarus Milliy fanlar akademiyasi, Belarus Milliy universiteti, Belarus Milliy texnika universiteti, Maksim Tank nomidagi Belarus davlat pedagogika universitetida stajirovka o'taydi.

Shu yil 8—11-aprel kunlari Minsk shahrida o'tkazilgan Fan va texnologiyalar sohasida hamkorlik bo'yicha birinchi O'zbekiston — Belarus qo'shma majlisida yurtimizdan yosh olimlarni Belarus Respublikasining nufuzli oliy ta'lim va ilmiy-tadqiqot muassasalariga qisqa muddatli ilmiy stajirovka hamda dasturlariga yuborish bo'yicha kelishuvga erishilgan edi.

Shunga muvofiq, Innovatsion rivojlanish vazirligi tomonidan tanlov o'tkazilib, Belarus Respublikasiga jo'natiladigan yosh olimlar ilmiy-tadqiqot ishi mavzusi, ularning ilmiy-amaliy yechimi bo'yicha ma'lumotga egaligi, mahalliy va xalqaro jurnallarda, konferensiyalarda maqola va tezislar bilan ishtirok etgani kabi tamoyillar asosida saralab olindi.

22-iyul kuni mamlakatimizdan yana bir guruh yosh olimlar, oliy ta'lim muassasalarining ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha prorektorlari va ilmiy-tadqiqot institutlari direktorlarining ilm-fan bo'yicha o'rinbosarlari tajriba almashish uchun Belarus Respublikasiga jo'natiladi. Safar davomida ular ushbu mamlakatdagi innovatsion ekumuhit, ya'ni ilmiy-tadqiqot natijalarining iqtisodiyotga joriy etilishi tizimi bilan tanishadi, yangi hamkorlik aloqalarini yo'lga qo'yish masalalarini muhokama qiladi. Bu mamlakatimizda innovatsion muhitni shakllantirish va rivojlantirish yo'lidagi navbatdagi qadam bo'ladi.

Belarus davlati taraqqiyotining asoslaridan biri ilm-fanga alohida e'tibor qaratilayotganidir. Belarus ilmiy ishlanmalari bugungi kunda mashinasozlik, uskunasoziq, energetika, mikrobiologiya, tibbiyot, farmatsevtika va boshqa sohalarda muvaffaqiyatli joriy etib kelinmoqda.

O'zbekistonning ushbu mamlakat bilan hamkorligi fan va texnologiyalar bo'yicha ilg'or tajribalarni o'rganish, uni amaliyotga joriy etish, ilm-fan va ishlab chiqarish sohasini birgalikda rivojlantirishga xizmat qiladi.

O'ZA

Hurmatli abituriyentlar!

(Davomi. Boshi 1-betda.)

2. www.dtm.uz dan ruxsatnomasini 22-iyulgacha olmagun, kunduzgi ta'lim shakli bo'yicha ro'yxatdan o'tgan abituriyentlar 23—26-iyul kunlari quyidagi muassasalarga murojaat etishi va ruxsatnomalarini olishlari mumkin:

— yashash joyidan qat'i nazar, ixtiyoriy tuman(shahar)dagi Davlat xizmatlari markazlari;

— yashash joyidan qat'i nazar, ixtiyoriy oliy ta'lim muassasalari qabul komissiyalari;

— yashash joyidan qat'i nazar, ixtiyoriy Bandlik va mehnat munosabatlari vazirligining tuman (shahar) bo'limlari.

Ushbu tashkilot xodimlari DTMning rasmiy veb-saytidan yuqorida qayd etilgan tartib bo'yicha abituriyent ruxsatnomasini abituriyentga chop etib beradi.

3. DTMning www.dtm.uz rasmiy veb-saytidan ruxsatnomasini 25-iyulgacha olmagun, sirtqi va kechki ta'lim shakllari bo'yicha ro'yxatdan o'tgan abituriyentlar 26—29-iyul kunlari quyidagi muassasalarga murojaat etishi va ruxsatnomalarini olishlari mumkin:

— yashash joyidan qat'iy nazar, ixtiyoriy tuman(shahar)dagi Davlat xizmatlari markazlari;

— yashash joyidan qat'i nazar, ixtiyoriy oliy ta'lim muassasalari qabul komissiyalari;

— yashash joyidan qat'i nazar, ixtiyoriy Bandlik va mehnat munosabatlari vazirligining tuman (shahar) bo'limlari. Ushbu tashkilot xodimlari DTMning www.dtm.uz rasmiy veb-saytidan yuqorida qayd etilgan tartib bo'yicha abituriyent ruxsatnomasini abituriyentga chop etib beradi.

Ruxsatnomalar barcha tashkilotlar tomonidan bepul chop etilib, tarqatiladi.

ESLATMA:

ABITURIYENT RUXSATNOMASINI CHOP ETISH TARTIBI

1-bosqich. Davlat test markazining www.dtm.uz rasmiy veb-saytiga kiriladi.

2-bosqich. Saytning "Ruxsatnomani chop etish" bo'limiga kiriladi.

3-bosqich. Abituriyentning pasporti (yoki tug'ilganlik guvohnomasi) seriyasi va raqami kiritiladi.

4-bosqich. Ekranida paydo bo'lgan "ABITURIYENT RUXSATNOMASI" va "ABITURIYENTGA ESLATMA" chop etiladi.

"Qabul – 2019" qanday o'tadi?

O'zbekiston yoshlar ittifoqi markaziy kengashida "Yoshlar press-klubi" ning navbatdagi sessiyasida mazkur savolga javob topishga harakat qilindi.

Muloqot davomida O'zbekiston Respublikasi ta'lim muassasalariga o'qishga qabul qilish bo'yicha Davlat komissiyasi tomonidan oliy ta'lim muassasalariga o'qishga qabul qilish tartibini takomillashtirish bo'yicha amalga oshirilgan ishlar to'g'risida ma'lumot berildi. Shuningdek, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 14-maydagi "Oliy ta'lim muassasalariga test sinovlari orqali qabul qilish tizimini takomillashtirish bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi qarorining mazmun-mohiyati atroflicha tushuntirildi.

Ushbu hujjatga asosan oliy ta'lim muassasalariga o'qishga qabul qilishda o'tkaziladigan test sinovlarini xalqaro standartlarga muvofiqlashtirish, yoshlarning ta'lim olishiga bo'lgan ishtiyotini rag'batlantirish maqsadida abituriyentlarning bir nechta bakalavriat ta'lim yo'nalishlari bo'yicha tanlovda ishtirok etishlari

uchun imkoniyatlar yaratildi. Shuningdek, 2019/2020-o'quv yili qabulidan boshlab abituriyentlarga test sinovi topshiriladigan fanlar majmuasi bir xil bo'lgan uchtagacha bakalavriat ta'lim yo'nalishida tanlovda ishtirok etish huquqini berish, test sinovlarini iyul-avgust oylarida o'tkazish, test sinovlari tashkil etilayotgan o'quv yilidan avvalgi yillarda ta'lim muassasalarini tugatgan abituriyentlardan (nogironligi bo'lgan yoki to'liq davlat ta'minotidagi shaxslar bundan mustasno) test sinovlarida ishtirok etishi uchun eng kam ish haqining yarim baravari miqdorida to'lov undirish kabi yangiliklar joriy etildi.

Shu bilan birga, mazkur hujjatga muvofiq, abituriyentning test sinovida to'plagan ballari haqidagi ma'lumotni test sinovi o'tkazilgan kunning ertasi-ga, uning talabalikka tavsiya etilgani yoki etilmagani to'g'risida tasdiqlangan tanlov natijasini test sinovlarini

o'tkazish jarayoni to'liq yakunlangandan keyin bir hafta muddat ichida Davlat test markazining rasmiy veb-saytida e'lon qilish belgilandi.

Davlat test markazi mutasaddilarning ma'lumotiga ko'ra, joriy yilda oliy ta'lim dargohining bakalavriat yo'nalishida tahsil olish uchun 1 million 66 ming 925 nafar abituriyentdan hujjat kelib tushgan. Bu o'tgan yillarga nisbatan eng katta ko'rsatkich sanaladi. Hujjat topshirganlarning 49,9 foizini xotin-qizlar tashkil etadi. Abituriyentlarning 150 ming nafaridan ortig' esa 1990-yildan oldin tug'ilgan shaxslardir. Eng yoshi kichik abituriyent 14 yoshda bo'lib, Qashqadaryo viloyatida biologiya yo'nalishiga, eng yoshi katta abituriyent esa xorazmlik 87 yoshli otaxon oliy o'quv dargohining jismoniy tarbiya yo'nalishi bo'yicha hujjat topshirgan.

Sessiyada mutasaddi tashkilot vakillari yoshlar hamda ommaviy axborot vositalari xodimlarining savollariga batafsil javob qaytardi.

N.USMONOVA,
O'ZA muxbiri

Mushtariy muhokamasi

Menga "layk" bosing!

"Salom, dugonajon, yaxshimisiz? Iltimos, shu manzilga kirib, singlim Falonchi Falonchiyevaga "layk" bosib yubor. Bir tanlovda qatnashayotgan edi, ko'proq ovoz to'plashi kerak".

Shu mazmundagi xabar sizga ham tanishmi? Albatta, tanish bo'lsa kerak. Chunki hozir internet foydalanuvchilarining aksariyati bu kabi iltimoslarni goh xohlab-xohlamay, goh tushunib-tushunmay bajarishgan. Men ham dugonamning ra'yini qaytarmay, bitta "layk" bossam, bosibman-da deb, aytilgan guruhga kirdim. Unda talabalarning turli suratlari joylangan edi. Talabalar yoki boshqa soha egalari tushunsa bo'ladi, ammo bu kabi soxta ovoz to'plashlar o'qituvchilar orasida ham allaqachon ommalashib ulgurd. Har bir yangilik va o'zgarishlarga hozirjavob mushtariylarimizning ushbu mavzuga ham mulohazalari tayyor!

Sharifjon XOLBO'YAYEV:

— Internetning zamoni keladi. Voqealar shu qadar jadal kechmoqdaki, dunyoning narigi tomonida turib, qaysidir davlatdagi yangiliklardan bemalol xabardor bo'lyapmiz. Shuningdek, jarayonga o'z fikrimizni bildirib o'laymiz. Yurtimizda internet kirib bormagan sohaning o'zi qolmadi. 7 yoshdan 70 yoshgacha — hamma internet shaydosi. Shu qatori o'qituvchilar ham. Internetdagi "layk-bozlik"lar xalq ta'limi xodimlarining faoliyatiga ham begona emas. Biroq pedagoglarning bilimi, mahoratini ijtimoiy tarmoqlarda to'plagan "layk"lari bilan baholash mantiqsizlik. O'qituvchilar ijtimoiy tarmoqlarda o'z faoliyatini yoritib borishi, albatta, yaxshi, lekin buning ham chegarasi bor! Ustozlar mana shu chegarani bilib olishlari kerak. Avvalo, pedagoglarning faoliyati o'zi ishlayotgan muassasaning internetdagi manzilida yoritilishi hamda ular ijtimoiy tarmoqda "layk" yig'ishga majbur qilinmasligi lozim.

Gulchehra ASHUROVA:

— "Menga ovoz bering!" aksiyasi epidemiyaga o'xshab, kamayishi o'rniga kengayib ketyapti. Bu jarayonga XTB boshliqlaridan o'qituvchilargacha jalb qilinayapti. To'g'ri, hozir texnika asri. Ammo texnikani aralashtirmasdan bitiriladigan ishlar ham bor. Televizorda ko'p ko'rganmiz. Shu qo'shiqqa ovoz bering, deb ashula to'liq tomoshabin e'tiboriga havola qilinadi. Uni eshitib, har kim o'z

dunyoqarashidan kelib chiqib ovoz beradi. Ammo o'zingiz tanimagan-bilmagan boshqarman boshlig'i, direktor yoki o'qituvchiga ovoz berish g'alatimasmi?! Axir "layk" bosuvchilar ularning faoliyatidan mutlaqo bexabar-ku. Soxta ovozlarning kimga keragi bor?!

Dilfuza SUVONOVA:

— Hatto yangi simkarta sotib oldirib, o'ziga ovoz yig'ganlarni ham eshitdim. Tasavvur qiling: dars o'tyapmiz, o'quvchilarimizning qo'lida telefon, ular dars tinglash o'rniga "layk" bosib, ovoz berish bilan ovora. Senga ikkita "besh" qo'yaman, menga "layk" bos, geografiya o'qituvchilarningdan biroq orqadaman-da, desak-a?! "Mening kimligimni el bilsa bo'ldi", deyishadi. Bizning qanday o'qituvchi yoki mutaxassis, rahbar ekanimizni aziz o'quvchilarimiz-u, ota-onalar, mehnat qilayotgan jamoamiz bilsa bo'ldi, muhimi shu emasmi?!

Sh.ERGASHEVNA:

— Buni zamonaviy qilib "layk-bozlik" deyish mumkin. Kimga nimani do'ndirgani uchun ovoz beramiz?! Mayli, o'sha o'qituvchining faoliyati, yutuqlari haqida gazeta, jurnallarda maqolalar e'lon qilinsin, o'qiylik, ish tajribasi yoki fanga qo'shayotgan hissi bilan tanishaylik, keyin ovoz bersak, xolis bo'ladi, fikrimcha... Buning oqibatida mavjud muammo va kamchiliklarga ko'z yumish, ularga yuzaki munosabatda bo'lish boshlanadi. Hammasi yaxshi, hammasi zo'r, degan bilan ahvol yaxshilanib qolmaydi.

Hafiza RASHIDOVA:

— Joril yil "Yilning eng yaxshi fan o'qituvchisi" ko'rik-tanloviga ham yangi shart kiritildi. Bu ham aynan shu "layk"lar bilan bo'g'liq. Buni navbatdagi yolg'onlardan biri deb hisoblayman. 2016-yilgi nizomda ishtirokchining ayrim haq-huquqlari qisman cheklangan edi. Nimaga nizomlardan ishtirokchilarning ko'ngli to'lmaydi? Avvalo, tanlovlarning haqqoniyligini ta'minlash kerak. Yolg'onning kimga keragi bor yoki bu tarzda o'tadigan tanlovdan kimga naf? Bu kabi vaziyatda bilimli, zukko muallim o'rniga, bilimi yetarli bo'lmagan, ko'pgina "yolg'onchi layk"larni jamlagan pedagog g'olib bo'lishi hech gap emas. Nima uchun inson qadri "yo'q narsa" bilan o'lgan-yapti? Nizom shaffof, saviyali, sodda hamda ishtirokchining haq-huquqlari himoyasiga qaratilgan bo'lishi kerak.

O'QITUVCHI:

— Men bu yil "Yilning eng yaxshi fan o'qituvchisi" ko'rik-tanlovining viloyat bosqichi g'olibi bo'ldim. Keyingi bosqichdagi mezonlarga ko'ra, "Facebook" ijtimoiy tarmog'ida internetni yaxshi tushunadigan tanishlarimdan iltimos qilib shaxsiy sahifamni ham ochdim. Ammo yashaydigan hududimda internet tezligi pastligi sabab doim faol bo'la olmadim. Qolaversa, bu tarmoqda do'stlarim ham sanoqli edi. Shu sababdanmi, juda kam ovoz to'pladim. Tanlov shartlariga kiritilgan bu yangilik dastlab ko'pchilikka manzur bo'lgandi, ammo jarayonda bildimki, buni o'ta haqqoniy deb bo'lmas ekan. Uning o'rniga o'qituvchining bir yil davomida ta'limda erishgan yutuqlari, o'quvchilarining faolligi va boshqalar inobatga olinsa yaxshi bo'lardi. Pedagoglarga tanigan-tanimaganlarning shunchaki "layk"lari orqali baho berish to'g'ri yo'l emas. Mas'ullar buni har tomonlama o'ylab, respublikadagi barcha o'qituvchilarning imkoniyatlarini teng baholab, keyin yangilik kiritisa, yaxshi bo'lardi.

Yulduz IBROHIMOVA:

— Guruhlardan biriga kelgan xabarni ko'ring: "Bu bizning direktor M.Rasulova. Halol, vijdonli va bilimli rahbar. Hozir negadir onlayn ovoz muhim bo'lib qoldi. Sizlardan iltimos, direktoringa "layk" bosib yuboringlar". Jonkuyar xodim rahbariga ovoz yig'ish uchun bu taklifni o'zi a'zo bo'lgan hamma guruhga yuborib chiqqan bo'lsa kerak. Ajablanarlisi, bu o'yinga XTB mudiri ham qo'shilgan. O'z-o'ziga "layk" talab qilish qiziq bo'larkan. Shaxsan men har xil iltimoslarni inobatga olmayman. Tanimagan kishimga "layk" bosmayman. Xalq ta'limi boshqarmalariga ovoz berilishini aytmaymizmi? Tag'in bu majburiy! Bundan bir necha oy avval Xalq ta'limi vazirligining tegishli "Telegram" ijtimoiy tarmog'ida sahifasida "XTVning viloyat boshqarmalari ishiga baho bering", deb boshladigan onlayn so'rovnoma o'tkazilgan. Ma'lum bo'lishicha, XTV qaysi viloyat XTB samarali ishlayotganini shu yo'l bilan aniqlamoqchi bo'lgan. Aslida esa tashkilotchilarga bundan hech qanday naf yo'q. Ammo bu kabi so'rovlar juda nisbiyligi hammamizga kundek ravshan. Boshliqlar shunday yo'l tutishsa, o'qituvchilardan nimani kutish mumkin.

Dildor NURMUHAMMEDOVA:

— Eng avvalo, ovozni vijdon bersin. So'ng o'quvchilar! Ana undan keyin ommadan ovoz yig'sa, yarashadi.

Mavluda MUQIMOVA:

— Eng achinarlisi, ayrim pedagoglarga rahbarlari "layk" bosmagani uchun do'q-po'pisa ham qil-yapti. Ayrim o'qituvchilar "layk" nimaligi va u qanday bosilishini bilmay xunob bo'lgani ham rost. Oldingilar bekorga aytmagan, "Aytar so'zni ayt, aytnas so'zdan qayt". Shu fikrlarni o'z vaqtda yozganimizda bunday "yangicha" baholanishga ertaroq chek qo'yilarmidi?

Niginabonu SHUKUROVA tayyorladi.

O'qituvchi minbari

Siz bechora emassiz!

#yilo'qituvchisi2019 hushtagi (kechirasiz, xeshtegi) haqida avval ham yozgan va xeshtegichilarning asossiz malomatiga nishon bo'lgan edim.

Aziz va qadrdon o'qituvchi, hamkasb! Siz noto'g'ri qilyapsiz. Ayni damdagi harakatlaringiz, avvalo, "Yilning eng yaxshi fan o'qituvchisi — 2019" ko'rik-tanlovi nizomiga, internetdan foydalanish, qolaversa, insoniylik madaniyatiga to'g'ri kelmaydi. "Portfolio" deb bo'lar-bo'lmas qog'ozlarni,

rasmlarni joyladingiz. Eng achinarlisi, sir saqlanishi lozim bo'lgan shaxsiy ma'lumotlaringizni ham internetda namoyish etdingiz. Bu ishingiz maqbul emas. Deyarli hamma tanish-notanish "do'st"laringizga "Iltimos, menga ovoz bering", deb yozdingiz. Ijtimoiy tarmoqdagi guruhlarga tarqatdingiz: "Iltimos, menga ovoz bering". "Facebook", "Telegram", "Instagram"da yozdingiz: "Iltimos, menga ovoz bering". Ishxonada, qishloqda, viloyatda yalinib

yuribsiz: "Iltimos, menga ovoz bering". Bugun esa boshqalarning maqolalariga sharh yozayotib ham "Iltimos, menga ovoz bering", deyishni unutmadingiz.

Men ham o'qituvchiman. Sizni tushunaman. Lekin boshqalar ustingizdan kulsa, chiday olmayman. Siz ziyolisiz. Kuchlilarning kuchlisiz. Shunday ekan, ovoz olishning boshqacha yo'lini tanlang. Pedagogikadagi muammolar va uning yechimlari haqida yozing. Mayli, mukammal

bo'lmasin, xalq tushunadi, zo'r ekaningizni biladi va qo'llab-quvvatlaydi.

Internetda bir qarashda nimalarga qodir ekaningizni biladigan, baholaydigan auditoriya bor. Bu auditoriyaning beradigan bahosi juda qimmat va xolis.

Shunday ekan, do'ppi ni bir chekkaga qo'yib, yaxshilab reja tuzing. Yozishdan oldin internetda yozilayotgan qaydlarni sinchiklab, ko'p va xo'b o'qing. Yozing, yozganda ham hammani hayratga sola-

digan qilib yozing. So'zlarim malol kelgan bo'lsa, uzr. Sizga do'stona, xolis maslahatimni berdim. Zero, ot tepkisini ot ko'taradi. Yana o'zingiz bilasiz...

P.S. Do'st achitib gapiradi. Aksariyat odamlarning siz haqingizda "Bechoira o'qituvchi "layk" so'rayverib, qiymatli ketdi", deyishlari yurak-yuragimdan o'tib ketdi. Siz bechora emassiz-ku.

"Facebook"dagi "Qishloqlik o'qituvchi"

Prezident maktabi: shikoyatlar qabul qilinmaydi

Xalq ta'limi vazirligida Cambridge Assessment International Education (Buyuk Britaniya) tashkiloti vakillari ishtirokida Toshkent, Nukus, Namangan va Xiva shaharlaridagi Prezident maktablariga o'quvchilarni qabul qilishda o'tkazilgan saralash imtihoni natijalari va asosiy bosqich imtihonlari jarayoniga bag'ishlangan matbuot anjumani bo'lib o'tdi.

Ta'kidlanganidek, saralash imtihonlarida ro'yxatdan o'tgan 28 452 nafar nomzoddan 27 471 nafari ishtirok etdi. 981 nafar o'quvchi hujjatdagi kamchiliklari tufayli imtihon topshirishga tavsiya etilmadi.

Cambridge Assessment International Education tashkiloti 16-iyul kuni saralash bosqichi natijalarini o'z veb-saytida e'lon qildi.

Unga ko'ra, nomzodlar bir xil ball to'plagan bo'lsa, afzallik imtihonda "C" toifasidagi savollarga ko'proq ball yiqqanlarga, keyin esa "B" toifasidagi savollarga ko'proq ball to'plaganlarga berildi. Agar barcha toifadagi savollar bo'yicha bir xil umumiy va teng ball to'plangan taqdirda, nisbatan yoshroq nomzod tanlab olindi.

Asosiy qabul imtihonlari ham Cambridge Assessment International Education tashkiloti vakillari tomonidan tashkil etiladi. Jarayonning ochiqligini ta'minlash maqsadida nomzodlarning

ota-onalari va yaqinlari uchun kuzatuv monitorlarida onlayn translyatsiya olib boriladi.

Imtihonlarning asosiy bosqichi axborotni tahlil qilish va solishtirish qobiliyatini aniqlash bo'yicha (16 ta masala), mantiq elementlari bo'lgan matematika fanidan (24 ta masala) hamda ingliz tili (55 ta test savoli) fanlaridan iborat bo'ladi.

O'quvchilar to'plagan ballarning asosiy qismi (80 foizi)ni tanqidiy fikrlash va mantiqiy bilimni talab etuvchi topshiriqlarni bajarish orqali yig'ishlari mumkin. 20 foizigina ingliz tili faniga to'g'ri keladi. Shu bois ingliz tilidan mukammal tayyorgarlikka ega bo'lmay, tanqidiy va mantiqiy fikrlash qobiliyati yaxshi rivojlangan bo'lsa ham, nomzodlarning Prezident maktablariga qabul qilinish ehtimoli yuqorilgicha qoladi.

Yuqori sinf o'quvchilari uchun ingliz tilining ahamiyati qariyb 40 foizdan

ziyod bo'lishi kutilmoqda. Sababi, ular kelgusida xorijlik o'qituvchilar o'tadigan STEAM fanlarini o'rganish uchun yetarli salohiyatga ega bo'lishlari zarur. O'quvchi xohlasa, tanqidiy fikrlash va mantiq bo'yicha imtihonlarni ingliz tilida ham topshirishi mumkin.

Cambridge Assessment International Education qaroriga ko'ra, nomzodlar va ularning ota-onalari imtihon natijalari yuzasidan apellyatsiyaga berish hamda imtihon ishlarini tekshirish huquqiga ega emas.

Asosiy imtihondan muvaffaqiyatli o'tgan talabgor Prezident maktabida o'qishni rad etsa yoki birinchi chorak davomida o'qishni tark etsa, ro'yxatdagi eng yuqori ball to'plagan, lekin o'qishga kirolmagan nomzod bo'shagan o'ringa taklif qilinadi.

Shu bilan birga, hozirgi kunda Xalq ta'limi vazirligi asosiy imtihon natijalariga ko'ra Prezident maktabiga qabul qilinmagan bir guruh o'quvchilarni boshqa ixtisoslashtirilgan maktablarga imtihonsiz qabul qilish tartibini ishlab chiqmoqda.

Xayrullo ABDURAHMONOV

O'qituvchi nimani o'ylaydi?

✓ Har o'quv yili oldidan o'qituvchilar uchun tashkil etiladigan tibbiy ko'rikning haqqoniy o'tishini ta'minlash kerak. Sababi, shunday o'qituvchilar borki, ish talab qilsangiz yoki topshiriq bersangiz, darrov tobi qochadi. 15 kun ishlasa, 15 kun kasal. Axir o'quv yili boshida tibbiy ko'rikdan o'tganda "sog'lom", "o'qituvchilikka yaraydi" degan tavsiya bilan keladi-ku.

Barno NASIMOVNA

✓ Maktabga ishga olingan yosh o'qituvchilarning ko'pi bilimli. Ba'zilar hatto bundan havo-lanib, yoshi katta o'qituvchilarni nazarga ilmaydi. "Men zamonaviy dars o'taman, ularning metodini o'rgansam, qolipga tushib qolaman", deb o'ylashadi. Ammo bir yil ham ishlamay, maktabdan ketishga qaror qilishadi. Chunki o'sha bilimni bolalarga yetkazib berolmaydi, darsga qiziqitrolmaydi. O'quvchilar bilan til topisha olmaydi.

Gulmira HAYDAROVA

✓ Har qanday loyihani avval qishloq sharoitida sinovdan o'tkazish kerak. Agar qishloqda amalga oshsa, shaharda 200 foiz ijobiy natija beradi.

Oybek URUNOV

✓ Hozirgi kunda aksariyat maktab kutubxonalari juda ham tor. Ayniqsa, qishloqlarda. Agar ularni kengaytirib, o'quvchilar kechki vaqtgacha bimalol dars qilishiga sharoit yaratsak, yaxshi natija berardi. Qaniydi, "Obod qishloq" dasturida shularga ham e'tibor qaratilsa.

Shahboz TILOVOV

✓ "Maktabga metodist kelyapti", degan xabarni eshitdi, deguncha o'qituvchilarning rang-ro'yi o'chadi. Aslida metodist o'qituvchiga uslubiy jihatdan ko'mak beruvchi mutaxassis. Muallim metodistning maktabga kelishini ilhaq bo'lib kutishi, undan foydalanib qolishi kerak emasmi?! Afsus, o'z fanini yaxshi bilmay, o'quvchilarga tuzukroq dars berolmay, metodist bo'lishga oshiqqan mutaxassisi hech kim kutmaydi. Sababi, u yordam bermaydi, faqat tekshirish va ayb topish uchun keladi.

Muhammadali RUSTAMOV

Saksoninchi dovondagi diydorlashuv

Adabiyot tarozisining posangisini to'g'rilab turadigan kishilar bo'ladi. Ular vaziyat taqozosi bilan maydonga chiqsa kerak. Chunki bunday kishilar hamma davrlarda ham kamsonli bo'lgan. Abdulla Qahhor, Asqad Muxtor kabi adiblar o'z davrida shu vazifani bajargan. Yetishib kelayotgan avlodga yo'l-yo'riq ko'rsatgan, millat va adabiyot taqdirini o'ylab jon koyitgan.

"Fidokorona xizmatlari uchun" ordeni sohibi, ustoz Mahmud Sa'diy ham shunday millatparvar, fidoyi insonlar qatorida turadi. Milliy matbuot markazida ana shu ulug' insonning 80 yilligiga bag'ishab "Adabiyot qudrati, ijod ma'rifati, tahrir san'ati, murabbiylik mas'uliyati" mavzusida ilmiy-amaliy konferensiya bo'lib o'tdi. Unda millat ziyolilarining katta avlod vakillari, ustoz jurnalistning oila a'zolari va shogirdlari hamda ommaviy axborot vositalari xodimlari ishtirok etdi.

Tadbirida so'z olganlar Mahmud Sa'diy haqidagi unutilmas esdaliklar bilan o'rtoqlashdi.

— Mahmud Sa'diy "Shahardan odam keldi" nomli ilk hikoyamni tahrir qilib, e'lon qilishda bosh-qosh bo'lgan, — deydi O'zbekiston xalq yozuvchisi Erkin A'zam. — Tahrir jarayonida qanday tuzatish kiritilmasin, e'tiroz bildirishga ehtiyoj bo'lmagan. Chunki tuzatishlar o'rinli edi. To'rt yil davomida Mahmud Sa'diy bilan "Guliston" jurnalida birga ishlab, u kishidan har bir

jumla, har bir so'zga e'tibor qaratishni, tahrir san'atini o'rganganman.

Tadbir davomida samimiylikka yo'g'rilgan fikrlar, tilaklardan so'ng Mahmud Sa'diyga O'zbekiston Jurnalistlari ijodiy uyushmasi, Yozuvchilar uyushmasi hamda ustoz jurnalist faoliyat yuritgan tahririyatlarning esdalik sovg'alari topshirildi.

Suhrob ZIYO

Avgust kengashlari oldidan

Surdopedagogikada didaktik o'yinlardan foydalanish

Frontal va individual mashg'ulotlarda to'g'ri talaffuzga o'rgatishda qo'llaniladigan ta'limiy o'yinlar o'quv jarayonining samaradorligini oshirib, o'quvchilar diqqatini jalb qilishga yordam beradi. Nutq materialining mazmuni didaktik o'yin talablariga javob berishi kerak. Taqdim etilgan didaktik o'yin talaffuzga o'rgatish mashg'uloti materialiga mos kelishi

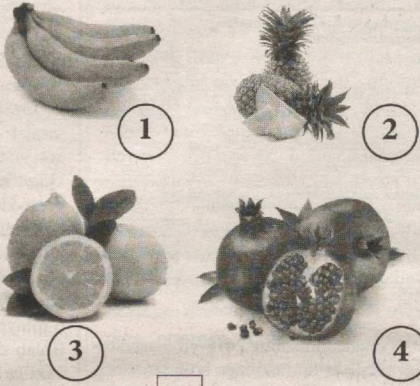
(nutq materiali o'quvchilarga tanish, nutqda ko'p qo'llanuvchanligi, fonetik prinsiplarga muvofiq bo'lishi) lozim. Har doim qo'llash mumkin bo'lgan "Loto", "Domino", "Vertolina", "Boshqotirma" va boshqa o'yinlar maxsus didaktik o'yinlardir. Quyida namuna keltiramiz:

"So'zlarni to'g'ri o'qi" o'yini

Ushbu o'yin uchun qo'llanma qog'oz(karton)dan tayyorlanadi. Uning tashqi va ichki tomonlari yuqori chetlari bilan yopishtirilib, tashqi tarafi teng 6 qismga shunday bo'linsinki, ularning har birini ko'tarish mumkin bo'lsin. Har birining ortida so'zlar ro'yxati bo'ladi. Qo'llanmaga kubik qo'shimcha qilinadi. Uning har bir tomoniga 1 dan 6 gacha raqam yoziladi. Bu qo'llanma bilan ishlash o'yin mazmunini tashkil qiladi. Ishtirokchilar kubikni tashlab, qo'llanmaning tegishli bo'lmasini ko'taradi. Bo'lmani ochgandan keyin unda berilgan so'zlar ro'yxatini o'qiydi. O'quvchi "Z-S" tovushlarini to'g'ri talaffuz qilishi kerak. Agar bu tovushlar xatosiz talaffuz qilinsa, o'quvchi jeton yoki fishka shaklida rag'bat oladi. "Z-S" tovushlarini to'g'ri talaffuz qilib, ko'proq jeton yoki fishka to'plagan o'quvchi g'olib bo'ladi.

Rasmli topishmoqli boshqotirma

"Topishmoqli boshqotirma" usuli boshlang'ich sinflarda, xoh u yakka tartibda, xoh sinf darsi bo'lsin, o'quvchilarni dars jarayonida zerikishdan saqlaydi, darsga qiziqishini orttiradi, boshqotirmaning tezroq mustaqil yechishga undaydi. Usulni qo'llashdan maqsad — darsning qiziqarli o'tishini ta'minlash, o'quvchilarda mustaqil fikrlash qobiliyatini rivojlantirish, mavzularning o'zlashtirilishini osonlashtirish. Topshiriq: U nima? *Sariq, cho'zinchoq — banan. Butada o'sadigan qizil meva — malina. Ta'mi, rangi har xil bo'lgan dumaloq meva — olma. Murabbo qilinadigan sariq va qora rangli, cho'zinchoq, kichkina meva — qaroli. O'zga yurtida o'sadigan dumi paxmoq, ichi sariq meva — ananas. Rangi to'q sariq, sharbati sevib iste'mol qilinadigan dumaloq meva — apelsin. Po'sti tukli, silliq, rangi har xil shirin meva — shaftoli. Sariq rangli, cho'zinchoq, nordon ta'mli meva — limon. Bularning barchasi sabzavotlar emas — mevalar.*

1.

2.

3.

4.

1.				
2.				
3.				
4.				

Matematik krossvord

Bu usul 5x5 shaklidagi kataklardan iborat matematik boshqotirmadir. Unda qo'shish, ko'paytirish kabi matematik amallar bajariladi. Bu usuldagi matematik amallar sodda yoki murakkab sonlar yig'indisidan iborat bo'lishi mumkin. U o'quvchining bilim darajasi va salohiyatiga qarab belgilanadi. Jadval ko'rinishidagi boshqotirmada bo'sh kataklar soni 4 ta bo'ladi. O'quvchiga jadvaldagi bo'sh kataklarni to'ldirish uchun to'rtta son beriladi. O'quvchi ularni shunday joylashtirishi kerakki, yig'indi to'g'ri chiqsin. Yakka mashg'ulotlar yoki sinf darslarida o'quvchilarga individual hamda guruhli yondashib, shu topshiriqni berish mumkin. Bunda o'quvchilarning matematik bilimini sinash, o'tilgan mavzu yuzasidan olgan bilimlarini mustahkamlash, darsning qiziqarli o'tishini ta'minlash ko'zda tutiladi.

1	+		=	
+		+		+
2	+	3	=	
=		=		=
3	+		=	10

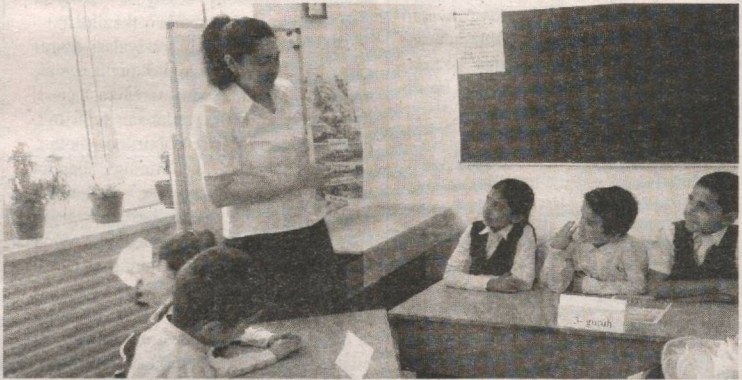
(4, 5, 5, 7)

	+	3	=	8
+		+		+
	+		=	3
=		=		=
	+	4	=	11

(5, 2, 1, 7)

	+	5	=	6
+		+		+
	+		=	6
=		=		=
4	+		=	12

(1, 3, 3, 8)

"Domino" o'yini

Bu — rasmli domino. Bu yerda 4 ta kartochka namunasi keltiriladi. Ularning soni 20 ta bo'lishi kerak. Nutq materialini qolgan 16 domino kartochkasida rasm ko'rinishida taqdim etiladi. Masalan: tog' — dog', tulki — dum, deraza — tarvuz, tuxum — daraxt, daftar — taxa, tova — doira, tizza — do'lana, tovuq — doska, tugma — dasturxon, terak — danak, televizor — daryo, telefon — don, toshbaqa — do'ppi, turna — dori, tuya — divan, tort — darvoza. O'yin boshlovchisi qo'lidagi xohlagan kartochkani stolga qo'yadi. Ishtirokchilar domino kartochkalarida tasvirlangan har ikki rasm nomini jo'rovozda aytadi. Keyin navbatdagi ishtirokchi qo'lidagi xohlagan domino kartochkasini stolga qo'yadi. O'qituvchi ularning to'g'ri talaffuz qilishiga e'tibor berib boradi. Agar o'quvchi "T-D" tovushlarini to'g'ri talaffuz qilsa, o'zining domino kartochkasini stoldagi boshqa kartochkalarning mos kelgan u yoki bu tomoniga qo'yib boradi. Domino kartochkalarida tasvirlangan rasmlar nomini jo'r bo'lib, yoki bir o'quvchining o'zi aytishi mumkin. Agar o'quvchi so'zlarda "T-D" tovushlarini noto'g'ri talaffuz qilsa, to shu tovush bor so'zlarni to'g'ri talaffuz qilmaguncha o'yinda ishtirok etmaydi. Kimda ko'p domino qolib ketsa, shu yutqazadi. Dildora OMONOVA, Karmana tumanidagi 25-kar bolalar uchun ixtisoslashtirilgan maktab-internat surdopedagogi

Yutuqlar siri

Xalqaro miqyosda tan olinayotgan, yutuqlari e'tirof etilayotgan Qorako'l tumanidagi 1-IDUMIning bu qadar yuksak natijalarni qo'lga kiritayotgani siri nimada?

Viloyatning chekka hududida joylashgan aniq fanlarga ixtisoslashtirilgan mazkur mo'jazzina maktab-internat 2014-yili tashkil etilgan. O'sha o'quv yilidan boshlab o'quvchilari birin-ketin salmoqli natijalarni qayd etib, fan olimpiadalari, bilimlar bellashuvining viloyat bosqichida g'olib va sovrindorlar qatoridan joy oldi. 8-sinf o'quvchisi Abdulmalik Abduqayumov Lomonosov nomidagi MDUning Toshkent shahridagi filiali o'tkazgan xalqaro musobaqada kumush medal egasi bo'ldi. Bu yutuq keyingi muvaffaqiyatlar uchun yo'l ochdi. 2015-2016-o'quv yilida maktab-internatning 7 nafar iqtidorli o'quvchisi an'anaviy Lomonosov xalqaro musobaqasida matematika fanidan ishtirok etib, 1 oltin va 3 maxsus diplomga sazovor bo'ldi. 8-sinf o'quvchisi Abbas Sayliyev Xitoy Xalq Respublikasida o'tkazilgan matematika bo'yicha maktab o'quvchilarining Xalqaro fan olimpiadasida kumush medal bilan taqdirlandi. 2016-2017-o'quv yili maktab-internat hayotida nihoyatda omadli va quvonchli bo'ldi. Shu yili 7-sinf o'quvchisi Shahboz Hasanov Tailand qirolligida o'tkazilgan xalqaro fan olimpiadasida yakkaalkida bronza, jamoa tarkibida kumush medalni qo'lga kiritdi, Yaponiyada matematika fanidan o'tkazilgan musobaqada esa gran-pri sohibi bo'ldi.

Maktab-internat o'quvchilarining 2017-yili may oyida Hindistonning Lakhnau shahrida bo'lib o'tgan xalqaro matematikalar xalqaro fan olimpiadasidagi ishtiroki nafaqat viloyat, balki butun mamlakatimiz uchun muhim voqea bo'ldi. Bu ishtirok O'zbekiston sharafiga ko'klarga ko'taruvchi g'alabani tufba etdi. Mazkur nufuzli musobaqada Sevara Ostono va Doniyor Ismoilov oltin medalni qo'lga kiritdi. Olimjon Olimov hamda Doniyor Po'latov kumush medal sohibi bo'ldi. 2017-2018-o'quv yili ham Samarqand shahrida ilk bor fizika fanidan o'tkazilgan Mirzo Ulug'bek nomidagi xalqaro olimpiadada 10-sinf o'quvchisi Bobur Halimov bronza medalni qo'lga kiritib, oliy o'quv yurtiga imtiyozli ravishda o'qishga kirish imkoniyatiga ega bo'ldi. Bolgariyada bo'lib o'tgan matematikadan xalqaro fan olimpiadasida Doniyor Ismoilov oltin, Laziz Rajabboyev kumush medal, Sevara Ostono va maxsus diplomni qo'lga kiritib, jamoaviy bahslarda kumush medalga sazovor bo'ldi. Aynan shu o'quvchilar Ozarbo'yonda bo'lib o'tgan matematika, fizika va kimyo fanidan xalqaro olimpiadada ham muvaffaqiyatli ishtirok etib, yakkaalik va jamoaviy bahslarda kumush medalni qo'lga kiritdi. Bu kabi yutuqlar ro'yxatini yana uzoq davom ettirish mumkin. Iqtidorli qiz Sevara Ostono vaning bu yil Zulfiya nomidagi davlat mukofotiga loyiq topilgani maktab-internat jamoasi uchun yana bir quvonchli voqea bo'ldi.

— Bog'bon o'zi yerga qadagan urug'ning gullaganini, meva tugib,

hosilga kirganini ko'rganida, qanchalar quvonishini tasavvur qilib ko'rganmisiz? Buning uchun siz ham bog'bon bo'lib, uning qiyinchiliklarini boshdan kechirishingiz, dildan his etishingiz kerak, — deydi maktab direktori Temir Ro'ziyev. — O'quvchilarimizning yutuqlari hamisha ko'ksimizni faxrga to'ldiradi. Chunki bu yutuqlarda izlanishlarimiz, mashaqqatli mehnatimiz samarasini ko'ramiz. Mendan ko'pincha shunday natijalarga erishayotganimiz siri haqida so'rashadi. Har gal shu savolga to'qnash kelganimda, ko'nglimdan turfa o'ylar kechadi. Ammo har gal javobim bitta: yutuqlarga, muvaffaqiyatlarga eltadigan yagona yo'l — bu mashaqqat yo'li. U fidoyilikni, metin irodani, tinimsiz izlanishni, ijodkorlikni talab etadi. Muhimi, niyating pok, maqsading aniq bo'lsin. Maktab-internatimizda faoliyat yuritayotgan 47 nafar o'qituvchining har biri buni chuqur anglab yetgan.

G'alabaga undovchi uch omil

Maktab-internatda ertadan kechgacha hayot qaynaydi. Shovqin-suron, baqir-chaqimi eshitmayisiz. O'quvchilardan biri kitobga muk tushganicha al-lanimalarni izlayotgan, biri daftarchasiga nimalarnidir qayd etayotgan, yana biri tengdoshini bahsga chorlayotgan, boshqasi esa o'qituvchisini savollarga ko'mib tashlayotgan... Yigit-qizlarning bu qadar ishtiyoq bilan ilg'a intilishi kishining hayrat-u havasini oshiradi. Beixtiyor savol tug'iladi: o'quvchilardagi bu qiziqish, muallimlardagi bunday fidoyilik sababi nimada? Bunga javob olish uchun ilm dargohidagi bir kunlik hayotni sinchiklab kuzatamiz. Bu yerda ham darslar odatdagidek, ertalab soat sakkiz yarimda boshlanib, ikkiga qadar davom etadi. Tushlikdan so'ng o'quvchilar kuni uzaytirilgan guruhlariga qatnashadi. Mazkur guruhlarda jadval asosida fan o'qituvchilari tomonidan maxsus chuqurlashtirilgan mashg'ulotlar olib boriladi. Kechki soat yettiga qadar davom etadigan mashg'ulotlarda o'quvchilar darslikdagi mavzularni mustahkamlabgina qolmay, boshqa manbalar asosida bilimni boyitadi. Jarayonda ular bilimlar bellashuvi, fan olimpiadalari va xalqaro musobaqalarga ham tayyorlab boriladi. Buning uchun o'quvchidan hech qanday mablag' talab etilmaydi.

— Ko'pchilik internatimizda tahsil olayotgan o'quvchilarni darsdan so'ng pullik repetitorlik kursida o'qiydi, deb o'ylaydi, — deydi maktab direktori Temir Ro'ziyev. — Ilm maskanimizdagi hech bir o'quvchi qo'shimcha pullik mashg'ulotga qatnamaydi. Eng katta yutug'imiz — o'quvchida o'qishga ishtiyoq va o'z bilimiga ishonch uyg'ota olganimiz. Yaxshi o'qituvchi o'quvchiga o'z bilganlarini shuncha-ki o'rgatibgina qolmay, uning qalbida o'qishga ishtiyoq, istak ham uyg'otadi.

Jonajon O'zbekistonim, mangu bo'l omon!

Adolat — bosh mezon

Har bir ota-ona farzandining eng yaxshi ta'lim muassasasida tahsil olishini istaydi. Bu borada o'z o'imi va mavqeyiga ega bo'lgan Qorako'l tumanidagi 1-IDUMida nafaqat Buxoro viloyati, balki respublikamizning boshqa viloyatlaridan ham kelib ta'lim olayotgan o'quvchilar talaygina.

— Ayni paytda ilm maskanimizda 370 nafar o'quvchi tahsil olayotgan bo'lsa, shundan 140 nafari viloyatimizning boshqa tumanlaridan, 15 nafari esa qo'shni viloyatlardan, — deydi direktorning o'quv ishlari bo'yicha o'rinbosari G'ayrat Quliyev. — Maktabimizda o'qish istagini bildirib, har yili mingga yaqin talabgordan ariza tushadi.

Ilm maskanida qabul jarayoniga alohida tayyorgarlik ko'riladi. Nihoyatda jiddiy va qat'iy talablar asosida kechadigan bu jarayonda adolat va xolislik mezonlariga tayaniladi.

— Qabul maktab-internatimiz kelajagini belgilab beruvchi muhim tadbir. Shuning uchun ham unda tanish-bilishchilik, tamagirlikka yo'l qo'yilmaydi, — deydi maktab direktori. — Eng iqtidorli, qobiliyatli o'quvchilarni tanlab olish uchun qabul imtihonlariga qadar bir necha bor saralash sinovlarini o'tkazamiz. Ulardan o'tgan o'quvchigina Davlat test markazi imtihoniga kiradi.

Maktabimizda faoliyat yuritayotgan o'qituvchilar ham sinov asosida ishga qabul qilinadi.

O'ziga xos ichki nazorat tizimi

Maktab-internatda o'ziga xos ichki nazorat shakli o'rnatilgani ta'lim-tarbiya samaradorligini ta'minlashda muhim omil bo'lib xizmat qilmoqda. Har haftaning dushanba kuni maktabda direktor va uning ma'naviy-ma'rifiy ishlar bo'yicha o'rinbosari ishtirokida "Sardorlar yig'ilishi" o'tkaziladi. Bunda barcha sinf sardorlarining haftalik hisoboti tinglanadi va muhokama qilinadi.

— O'quv yili boshidan sinf sardorlariga har bir o'quvchining yurish-turishi, o'zlashtirishi, darsdagi ishtiroki, shuningdek, o'qituvchilarning dars jarayonida pedagogik talablarga qay darajada rioya etayotganini qayd etib borish topshirilgan, — deydi maktab direktori. — Shu asosda o'quvchilardagi bo'shliqlar, o'qituvchilarning o'z burchlarini qay darajada bajarayotgani doimiy nazorat qilinadi. O'quvchilardagi o'zgarishlar o'rganib boriladi, mas'uliyatsiz o'qituvchilar aniqlansa,

chora ko'riladi. Shuningdek, uch nafar eng yaxshi fan o'qituvchisi haftaning payshanba kuni o'tadigan "Muloqot"da e'lon qilinib, rag'batlantiriladi. O'qituvchi va o'quvchilar ishtirokidagi "Muloqot"da o'quvchilarning tartib-intizomi, yurish-turishi, o'zlashtirishi sarhisob qilinadi. Har bir fan o'qituvchisi o'zi ta'lim berayotgan sinf o'quvchilarining yutuq va kamchiliklari haqida ma'lumot beradi. Yutuqlar e'tirof etilib, rag'batlantiriladi. Kamchiliklar esa atroflicha o'rganilib, muhokama qilinadi. Masalan, maxsus fandan past baho olgan o'quvchilar o'rtaga chiqarilib, ulardan buning sababi so'raladi. Bu ular uchun jazo sanaladi. O'quvchilar ikkinchi marta ko'pchilik oldida izza bo'lishni istashmaydi. Agar bu kamchilikni qayta takrorlaydigan bo'lsa, unda ota-onasini chaqirishga majbur bo'lamiz. Tabiiyki, hech bir farzand ota-onaning ishonchini poymol qilishni xohlamaydi va xatosini o'z vaqtida tuzatishga harakat qiladi.

Ikki haftada bir marta o'tkaziladigan o'qituvchilarning kengaytirilgan yig'ilishida esa "Muloqot" va "Sardorlar yig'ilishi"da ko'tarilgan masalalar, muammo va kamchiliklar batafsil muhokama qilinadi. O'quvchilardagi bo'shliqlarni to'ldirish, kasb mas'uliyatini oshirishga alohida urg'u beriladi.

Muammolar yechim topadi

Xalqaro miqyosida ko'plab yutuqlarga erishayotgan maktab-internatda qator muammolar ham borki, bular necha yildan buyon o'z echimini topmay kelmoqda.

— Sport zali, tadbirlar zali va oshxona yo'qligi ayrim imkoniyatlarimizni yuzaga chiqarishda to'sqinlik qilib kelyapti, — deydi T.Ro'ziyev. — Ayniqsa, yotoqxona muammosi bizni ko'pdan beri qiynab kelmoqda. Ayni paytda atigi 50 o'rinni yotoqxonaga egamiz. Bunda 100 nafar o'quvchini joylashtirishga majbur bo'lyapmiz, 100 nafarga yaqin o'quvchimiz bo'sh sinfxonalarda istiqomat qilishyapti. Qolgan 100 nafardan ortiq o'quvchi esa atrofda xonadonlarda ijarada turadi.

Endilikda bu muammolar o'z echimini topish arafasida turibdi. Yaqin kunlarda Qorako'l sanoat va transport kasb-hunar kolleji binosi maktab-internat balansiga o'tkaziladi va muassasa "Xalqaro matematika maktabi" maqomini oladi.

Iroda ORIPOVA,
"Marifat" muxbiri

Shukur Xolmirzayev qoldirgan asarlar milliy adabiyotimizning durdonalariga aylangan. Adibning ijod sirlari, hayoti, oʻziga xos uslubli hali koʻp tadqiqotchilarni chorlayveradi. Boisi, u oʻzbekning gʻururi, oriyaʼti, umuman, xalqimiz tabiatini ochib berolgan ijodkor edi. Filologiya fanlari nomzodi Olim Toshboyevning Shukur Xolmirzayev hayoti va ijodiga bagʻishlangan “Abadiy zamondosh” kitobi bu yoʻldagi samarali izlanishlardan biridir.

Kitobni katta hayajon bilan oʻqib chiqdim. U ancha mashaqqatli mehnat evaziga dunyo yuzini koʻribdi. Muallif hatto 1935-, 1937-yillarning arxiv hujjatlari va gazetalar, 91 yoshli kekxa jurnalist Ochil Pardayevning shaxsiy arxividan foydalanib, boy maʼlumotlarni chidam bilan oʻrgangan. Yozuvchining shajarasi, maʼrifatparvarlarning quvgʻinda boʻlishi, adib faoliyatidagi sirli kechmishlar bilan oʻquvchini yaqindan tanishtiradi. Nazarimda, bugungi adabiyotimizdagi joʻnlik va oʻrtamiyonalik hammamizning yuragimizni zada qilib turgan bir paytda, Shukur Xolmirzayev kabi iqtidorlarning oʻrni juda ham bilinib qoldi. Ushbu kitobga Yozuvchilar uyushmasi anjumanlarining birida alloma adib Ibrohim Gʻafurov ham yuksak baho berdi.

Bulungʻurdan Boysunga yoʻl yoki maʼrifatparvar shajara qismati

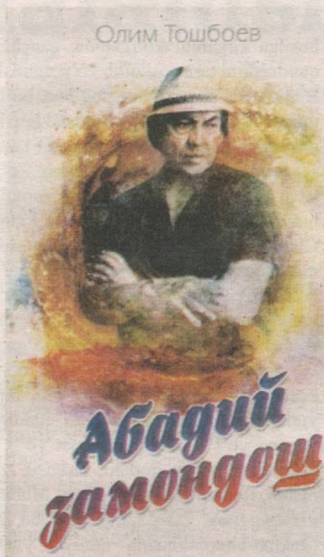
Shukur Xolmirzayevning kelib chiqishi, ota urugʻi Bulungʻur bilan bogʻliq ekanini OʻzMUning jurnalistika fakultetida oʻqib yurgan kezlirimiz Olim akadan eshitganman. Otasi Fayzulla Xolmirzayev oʻz davrining ziyoli, maʼrifatparvarlardan boʻlgan va 1900-yili Bulungʻur tumanidagi Neboʻsa qishlogʻida dunyoga kelgan. Bu haqda kitob muallifi Olim Toshboyevga Shukur Xolmirzayevning otadosh akasining oʻgʻli Saidmuxtor Fayzullayev hikoya qilib beradi. Xolmirzayevlar sulolasi oʻz davrining yetuk insonlari boʻlgan. Xolmirza bobo, oʻgʻli Fayzulla bobo ham Buxoro madrasasida tahsil olgan, tariqat va tasavvuf ilmidan xabardor boʻlgan. Hatto keyinchalik Fayzulla bobo Samarqand shahridagi Boboxon qoriga shogird ham tushadi. Shoʻrolar inqilobi bilan bogʻliq oʻzgarishlar roʻy bergach, Fargʻonadagi sovet maktabida oʻqiydi. Bu olti oylik kursga Samarqandning Xoʻjandlik guzaridan, ziyoli avlodidan Xayriniso ismli qiz ham oʻqishga boradi. Keyinchalik ular oila quradi. Ikkalasi ham dindor oila tarbiyasini koʻrganligi bois, boshlarida qora kunlar keladi. Aslida, Fayzulla Xolmirzayevning Bulungʻurdan Boysunga borib qolishiga shu sabab boʻladi, nazarimda. Bu oila boshiga gʻavgʻo tusha boshlaganiga sabablardan biri Xayriniso momoning paranjini tashlash tadbirida ishtirok etmagani edi. Keyinchalik oilaning tinchi buziladi. Samarqandda maorifga boshliq boʻlib turgan Fayzulla bobo Bulungʻurga oilasini koʻchirib keladi. Saidmuxtor Fayzullayevning eslashicha, Fayzulla bobo koʻchib ketishdan oldin bir qop kitobni hovli chetiga koʻyadi. Bir tomonda bosmachilar, ikkinchi tomonda rus bosqinchilarning Zugʻumi avj olgan bir davrda diniy va dunyoviy bilimlarni puxta egallagan Fayzulla bobo singari ziyolilarning “xalq dushmani”ga chiqarilishi yoki boshqa ayb bilan ayblanishi oddiy hol edi. Bulungʻurdagi Fayzulla bobo uyida maʼnaviyat suhbatlari (ularda oʻzbek folklorining atqolli

namoyandasi Fozil Yoʻldosh oʻgʻli ham qatnashgan) shoʻro hukumati aygʻoqchilari eʼtiboridan chetda qolmagan va ular tegishli idoralarga mulla Fayzulla ota-onasi va oila aʼzolari bilan jamoat namozini oʻqiyapti, deya xabar yetkazishadi. 1930-yili mulla Xolmirza qamoqqa olinadi, keyinroq Fayzulla Xolmirza oʻgʻli “millatchi” degan qora roʻyxatga kiritilganidan xabardor boʻladi va Toshkentga qochib ketishga qaror qiladi. Oʻsha payti Yoʻldosh Oxunboboyev bilan uchrashishga muayassar boʻlgach, u kishining tavsiyasi bilan Boysun tumaniga joʻnab ketadi. U yerda moliya boʻlimi boshligʻi, gazeta muharriri boʻlib ishlaydi. Fayzulla Xolmirzayevning Boysundagi hayoti oʻsha paytlardagi komsonmol va partiya faoli Oysha Omonova bilan bogʻliq. Oysha Omonova birinchi turmush oʻrtogʻidan Inoyatulla(1927-yili tugʻilgan) va Sevar(1931-yili tugʻilgan) ismli farzandlar koʻrgan. Inoyatulla Gʻafurov taniqli sanʼatkor, Surxondaryo viloyat drama teatrida aktyor boʻlgan. Menimcha, Shukur akaning teatrga ishqibozligi shu inson taʼsirida ham shakllangan.

Kitobda muallif Fayzulla Xolmirzayevning birinchi turmush oʻrtogʻi Xayriniso momoning qismati nima bilan tugaganini, afsuski, sinchiklab oʻrganmaydi. Xayriniso 1938-yili Bulungʻurdagi 5-maktabda, keyinroq Qorovultepa qishlogʻidagi boshlangʻich maktabda oʻqituvchilik qiladi. Bu paytda Fayzulla Xolmirzayev Boysunda uylangan edi va bu haqda Bulungʻurga xabar yetib keladi. 1939-yili “Fayzulla Boysundagi oilasi va oʻgʻli bilan kelarkan” degan uzunquloq gaplardan soʻng, Fayzulla Xolmirzayevning qarindoshlari “Endi sen qishloqdan ketishing kerak, Fayzullaning boshiga tushgan ishlarda seni ham aybdor qilib koʻrsatishgan. Uni seni deb Samarqandda aybdor qilishgan ekan, endi bu yerda boʻlmasliging kerak”, deb uni qishloqdan joʻnatib yuborishadi. Xayriniso kichkina oʻgʻli Habibulloini (demak, shu paytda oilada uch oʻgʻil boʻlgan) olib, Samarqand shahri yaqinidagi Oʻrtaboʻz qishlogʻiga — singlisi Saidanani uyiga borib joylashadi. Fayzulla Xolmirzayev Bulungʻurdan ikkala katta oʻgʻli Omonulla va Rahmatullani olib ketadi.

Ana shu yerda haqiqi savol tugʻiladi: davr ilgʻor ziyoli, yaʼni diniy va dunyoviy

Adib taqdiridagi bitiklar

bilimlarni yaxshi bilgan maorif xodimini xoʻrlagan, aygʻoqchilar uni qochib yurishga majbur qilgan zamonlar edi. Lekin uch oʻgʻilning otasi Fayzulla Xolmirzayev birinchi turmush oʻrtogʻini nega olib ketmadi? Hatto kichkina oʻgʻlini izlamadi ham. Afsuski, aynan oʻquvchi eʼtiborini tortadigan ogʻriqli nuqta ham shunda. Xayriniso momoning kelib chiqishi ziyoli oilasiga borib taqalgan, eʼtiqodi mustahkamligi bois paranjini tashlash marosimiga bormagan. Bu orqali oʻziga balo oʻrtirgan. Qolaversa, Fayzulla Xolmirzayev qarindoshlarining murabbiyani qishloqdan quvib, Fayzulla sen tufayli boshiga balo oʻrtirdi, deb uni aybdor qilishi kitobxon sifatida meni oʻyga toldirdi. Keyinroq, oradan naqd oʻtitiz yil oʻtib jigarlar bir-birini izlab topishadi. Bu ham kitobda qalamga olingan. Ammo muallif voqealarni yana boyitishni niyat qilib, Fayzulla Xolmirzayevning birinchi turmush oʻrtogʻi Xayriniso momo va kichik oʻgʻli Habibullo kechmishi haqida ham bugungi zamondoshlarga maʼlumot bersa, ham insoniy, ham qalamkashlik burchini bajargan boʻlardir, deb oʻylayman. Vaholanki, muallif Bulungʻurdagi Fayzulla Xolmirzayev hayoti bilan bogʻliq voqea va tafsilotlarni Fayzulla Xolmirzayevning oʻgʻli Saidmuxtor Fayzullayevdan soʻrab, bilib oladi. Saidmuxtor akaning soʻzlarida buvisi Xayriniso aya taʼriflari keltirilgan boʻlsa, demak, nevara buvisi suhbatlarini eshitgan, diydorini koʻrgan.

Boysunga borgan Omonulla 5-, Rahmatulla 3-sinfda oʻqiyotgan vaqti Fayzulla Xolmirzayev qamoqqa olinadi. Omonulla va Rahmatulla yana Bulungʻurga qaytadi. Jigarlarning keyingi koʻrishuvi 30 yildan keyin amalga oshadi.

Jurnalist Toir Yunusning “Munir lahzalar” eshittirishida aytishicha, Fayzulla Xolmirzayev Sibirda qamoqda vafot etadi. Oʻshanda adib 5 yoshlar atrofida singlisi Raʼno qirgʻ kunlik chaqaloq boʻlgan.

Shukur Xolmirzayevning onasi Oysha Omonova keyinchalik Xoʻjabulgʻon qishloq fuqarolar yigʻini raisi boʻlib ishlaydi

va Boysunning Munchoq qishlogʻidan Orziqul polvonga turmushga chiqadi. Undan Barno, Neʼmat va Xayrulla ismli farzandlar koʻrdi. Buyuk adibning ijodga, ilmga mehri ana shu qoʻngʻirot urugʻidan boʻlgan Orziqul polvonning mehribonligi va bagʻrikengligidan vujudga keladi. Polvon unga otalarcha munosabatda boʻladi. Adib “Oʻn sakkizga kirmagan kim bor...”, “Oʻzbekning soddasi”, “Oʻzbek bobo” hikoyalarda oʻgay otasi obrazini ajoyib tarzda tasvirlaydi. Hatto Orziqul polvonning birinchi oilasidan boʻlgan Toʻra akasiga (bir oilada oʻsishadi, axir) hurmati baland boʻladi. Keyinchalik asarlarida yaratgan Joʻra obraziga uni prototip qilib ham oladi. Shukur Xolmirzayev shajarasi juda murakkab inson. Qismat va singlisi Raʼnoga, avvaliga otadosh jigarlari Omonulla, Rahmatulla, Habibullo (ota bir, ona boshqa), Oysha Omonovaning birinchi turmushidan ikki farzandi — Inoyatulla va Sevar (ona bir, ota boshqa), onasi Orziqul polvonga turmushga chiqqach, yana (ona bir ota boshqa) Barno singlisi, ukalari Neʼmat va Xayrulla bilan bir oilada oʻsish baxтини nasib qildi. Ehtimol, davr toʻzonlari ziyoli Fayzulla Xolmirzayev oilasini parokanda qilib, Samarqanddan Surxondaryoga uloqtirmaganda, voqealar bunday kechmasmidi? Nima boʻlganda ham bu tarix shunday roʻy berdi. Voqealarni kuzatib turib, ey bolajon oʻzbekim-a, deb yuborasiz beixtiyor. Ulardagi hayotga muhabbat aslida dunyoni anglashga intilish, dunyoga yondashuv ediki, bu keyinchalik abadiy mehri va muhabbat boʻlib dillarga, tillarga koʻchdi.

Shukur Xolmirzayev “Hamlet”i yoki Shukur Burhonovning “Oq yoʻli”i

Hozirgi zamonaviy oʻzbek adabiyotida oʻzi asar yozib, ham sahnada koʻringan mualliflar sanoqli. Bunday urinishlarni Murod Muhammad Doʻst va Mashrab Boboyev ijodida kuzatish mumkin. Shukur Xolmirzayev esa universitetning filologiya fakultetida tahsil olayotgan chogʻi Shekspirning “Hamlet” asarida rol oʻynashga astoydil kirishadi. Uni bunga birov majbur qilmagan yoki hozir hamma sahnalarda koʻrinishga intiladigan aktyorlardek oʻzi daʼvo qilmagan. Bu hissiyot hayotdan qoniqmaslik, yoshlikka xos joʻshqinlik, katta adabiyot va sanʼat dunyosidan xabardorlik, jaholatga qarshi isyoniga aylanib, yosh Shukur vajahati va Hamlet olami bilan birlashib ketadi. Oʻsha davr OʻzMUning oʻzbek filologiyasi fakulteti talabalari juda baxtli va omadli ekan, menimcha. Ularga teatr dunyosining arbi boʻlgan Shukur Burhonov toʻgarakda mashgʻulot oʻtkazsa, Erkin Vohidov adabiyotni saqolqlari bergan. Mazkur kitobda keltirilishicha, Shukur Burhon Shukur Xolmirzayevga qarata “Nolinakxu Babu”,

deydi hazillashib. Nolinakxu Babu Rabindranat Tagorning asari qahramoni nomi edi.

Oʻsha paytdagi Oʻrta Osiyo davlat universiteti (OʻzMU) drama toʻgaragi Shukur Burhon rahbarligida nafaqat “Hamlet”, balki oʻz davrining yetuk asarlari “Yulius Fuchik”, “Muyulishdagi uy”, “Aysiz aybdorlar” va yana bir qator asarlarni sahnalashtirgan. Ulardagi barcha qahramonlarni talabalar ijro etgan. Kitob muallifi Olim Toshboyev, Shukur Xolmirzayevning talabalik davrida rol ijro etganligini, avvalo, domlamiz Boyboʻta Doʻstqorayevdan soʻrab bilib olgach, erinmay Shukur Xolmirzayevning talabalik davrida jurnal sahi-fasida “Hamlet” qiyofasida chiqqan suratini qidiradi. Nihoyat izlagan Makkani topibdi, deganlaridek, 1960-yili sobiq Ittifoq kasaba uyushmalarining “Художественная самодеятельность” jurnali sahifalaridan 2-kurs talabasi Shukur Xolmirzayevning — Hamlet roʻlida tushgan surati va Shukur Burhonovning “Yolgʻiz va isyonkor insonparvar fojiasi” (Трагедия, одиночки бунтаря, гуманиста) maqolasini Alisher Navoiy nomidagi kutubxonadan topishga muayassar boʻladi. Buni qarangi, jurnal chop etilgach, Ivanovo shahridan bir ayolning 16 yoshli qizi Hamlet — Shukur Xolmirzayevga muhabbat mak-tubi bitadi. Bu hodisa bir tomondan Shekspir asarlarining umrboqiyiligini koʻrsatsa, ikkinchi tarafdan Shukur Xolmirzayev iqtidorining yuqoriligini isbotlaydi.

...Sahnada Shukur Xolmirzayev — Hamlet. U qalb isyoni bilan yonayapti.

*Qismatimning ovozdidir, axir, bu ovoz,
Menga arslon qudratini
Yana: men aqldan
ozganmasman, oʻzimni-oʻzim.
Jimmilikka solgandirman,
Shundoq deb ayting,*

baxsh etgani rost.

— deya hayqiradi asar qahramoni.

Men oddiy muxlis sifatida Shukur Xolmirzayevning Hamlet rolini berilib ijro etganini his qilamand, qoyuvlik tantanasiga Shukur Xolmirzayevga xos isyonni sezaman. Siz ham tasavvur etib koʻring. Agar sahna yoʻlini tanlaganda, toʻstidan ham u zoʻr aktyor boʻlardir. U rolni shunchaki oʻynay olmasdi. Ammo mash-aqqatli yozuvchilik yoʻlini tanladi. Shukur Xolmirzayev Shukur Burhonning drama saboqlari, umuman, teatr bilan xotiralari — “Bu kishim — ustoz, men — shogird” essesinde batafsil hikoya qilgan. Yozuvchining keyingi uzoq yillik ijodiy radioteatr, rahmatli iqtidorli rejissyor Rahmat Jumayev bilan ijodiy hamkorligiga bogʻliq.

XX asrning 60-yillari sobiq sovet ittifoqi partiyasi oʻz fuqarosi ongiga ateizm, manqurtona mafkurani quyib turardi. Ammo Vatan uchun, millat uchun yongan qalb isyonlari sahnalarda, adabiy davralarda, asarlarda davom etardi. Shukur Xolmirzayev, Murod Muhammad Doʻst ijodida bu yaqqol seziladi. Shekspirning “Hamlet”i — umrboqiy. U boshqalar qatori odd-

iy oʻzbek farzandi Shukur Xolmirzayevni ham rom etgandi, xolos. Qalb isyoni esa Shukur aka yaratgan asarlarning barcha qahramonlariga xos.

Oʻzbekona siymolar

Olim Toshboyev ushbu kitobda Shukur Xolmirzayev yaratgan koʻplab asarlar haqida toʻxtaladi. Jumladan, adibning 1974-yili “Sharq yulduzi” jurnalida eʼlon qilingan “Qariya” hikoyasi qahramoni Qoʻziboy chol, “Oʻzbek xarakteri” hikoyasida Ergashvoy, “Arosatda qolgan avlod”da Zokir Oʻrin, “Tabassum”da Jalil ota va yana bir qancha asarlari qahramonlarining yaratilishi, adibning xotiralari, bu borada oʻquvchilarning munosabati ham kitobga kiritilgan. Masalan, “Sharq yulduzi” jurnalining 1989-yil 5-sonida “Aks sado” ruknida qoraqalpogʻistonlik til va adabiyot oʻqituvchisi Tohir Roʻziyoyevning mulohazalarini kitobxonga havola qiladi. “Koʻp yillardan buyon bunday hikoya oʻqimgan edim. Bu hikoya mening eng yaqin doʻstimga aylanib qoldi. Zero, bu hikoya endi Shukur Xolmirzayevniki emas — meniki, bizniki... xalqniki”, deb yozadi oʻqituvchi.

Maktublar ham asar

Buni adabiyot tarixida iz qoldirgan barcha siymolar ijodida koʻrish mumkin. Shukur Xolmirzayev adabiyotga qadam qoʻyayotgan chogʻda, ijodkorlarning bir-biriga maktub bitishi katta ahamiyatga ega boʻlgan. Axir, unda boʻlgʻusi adiblarning bir-birining ijodiga munosabati bor. (Bu voqea bugungi avlodga erish tulyuladi. Sababi, internet rivojlanib hech kim qoʻlyozma yozmay qoʻygan). Shukur Xolmirzayevning “Toʻlqinlar” qissasi eʼlon qilingach, unga Abdulla Qahhordan xat keladi. Yosh qissanavis ulugʻ adibning xatiga oʻn bir oydan keyin javob yoʻllaydi. U kichik bir asarni eslatadi. Maktubda anʼanaviy tarzda quyush toʻrashish yoki xushomadnamo gaplar yoʻq. Unda Abdulla Qahhoring “Toʻlqinlar” qissasiga munosabatiga javob bor. Xatda: “Maslahatlaringiz, mehribonligingiz uchun rahmat, ming rahmat, domla. Bir shoir yoʻlga murojaat qilib yozgan:

*Hali koʻp bor oʻtarman sizdan,
Dilga ilhom soʻrarmen sizdan,
Hislarimga berdingiz qanot,
Shoir boʻlsam, koʻrarmen sizdan”,*

deya javob beradi. Shukur Xolmirzayev ulugʻ adibga ehtirom bilan munosabatda boʻladi. Endi tilga tushib kelayotgan yosh yozuvchida yulduzlik kasalini sezmay-siz. Olim Toshboyev adib arxividagi koʻplab joʻnatilmagan, baʼzilari matbuotda eʼlon qilinmagan, kitoblariga kiritilgan va kiritilmagan xatlar bilan oʻquvchini yaqindan tanishtiradi.

Yaqinda yozuvchi Murod Muhammad

Doʻstning Moskvada — Oliy adabiyot kursida oʻqib yurgan kezlari Azim Suyunga yozgan maktubini oʻqib qoldim. Unda yozuvchi adabiyotimizda asarlari bilan ajralib turgan noyob iqtidor sohibi Azim Suyunni yangi sheʼrlari bilan tabriklab, undan taʼsirlanganini, anchadan buyon “U-bu narsa qoralolmayotgani”ni yozadi. “U-bu narsa” — ijodkorning asarlari, uni ruhan yaqin ijodkorlar yaxshi tushunadi. Shukur Xolmirzayev hayoti, faoliyati davomida yozgan maktublar balki juda koʻpdir. Ularning hammasini bir kitobga jamlab boʻlmas, ehtimol. Ammo ularda inson qalbining yana bir insonga, butun bashariyatga murojaati bor.

Turkiy dunyo qaygʻusi

Kitob muallifi Olim Toshboyevning Shukur Xolmirzayev bilan suhbatlari “Soadat” jurnalining 1993-yil 2-3-sonlarida eʼlon qilingan edi.

“Oʻshanda 4-kursda oʻqirdim, — deb yozadi Olim Toshboyev. — Adibning Doʻrmondagi bogʻida bir necha oy burun xuddi bugungidek oʻtirganimizda (oʻshanda “Olaboʻji” “Sharq yulduzi” jurnalida eʼlon qilinayotgan edi) gap boʻronida boʻlgan yozuvchining roman xususidagi shaxsiy fikrlarini esga olib, oʻzimni savolga oʻngardim”.

Suhbat “Romandan katta hikoya — “Olaboʻji” haqida, istiqbol gʻoyasi, turkiy dunyo, erk, gʻurur, inson ozodligi, adabiyotning kelgusi hayoti (“Adabiyot oʻladimi?” maqolasi nazarda tutilmoqda), turkiy qavmlar qismati va yana bir qancha mavzularni qamrab olgan. “Koʻk dengiz” — mungli doston” maqolasida Olim Toshboyev hikoyani atroflicha tahlil etadi. “Koʻk dengiz” — turkiy dunyo tanazzulini koʻrsatib beruvchi asar, — deb yozadi muallif. — Hikoya yozib boʻlingan kunlarning birida aylanib, ustoz huzuriga bordim. Shunda yozuvchining xonasida Oltoy topishmoqlari va folkloriga oid bir qancha kitoblarni koʻrdim. Shukur aka “Oltoy tilida “qoʻngʻirotcha” soʻzlar koʻp. Bilishlaring kerak...”, degan edi risolalarga ishora qilib.

Shukur Xolmirzayevning qahramoni koʻk rangli Orolni izlab ota-bobolari yurtiga kelgan. Zamon egalari, sovxoz rahbarlarida muddao boshqa edi. Rassom Yoʻlchi Barnaulga borib xoʻjakoʻrsinga millatlararo totuvlikni taʼminlamochi boʻlgan “Дружба” sovxosi rahbariyatiga Umrzoq Ivan Ivanovichni topib keladi. Maqsad tomlirlari milliy yoʻqotishdan zadda boʻlgan shomondan siyosat yoʻlida foydalanish. Ammo niyat barbod boʻladi, shomon koʻk dengiz — Orolni izlab, Qoʻngʻirot poyezdiga chiqib ketib qoladi.

Nihoyatda taʼsirli hikoya. Shukur Xolmirzayevni koʻx ingosmandlari, Shukur Xolmirzayevni soʻng insonlar uchun katta sovgʻa boʻldi. Asar adib adabiy portretini bugungi va kelajak zamondoshlarga yetkazib berishi bilan ham katta ahamiyatga egadir.

Adib fenomeniga chizgilar

Kitobda adib ijodi bilan bogʻliq koʻp narsalar tilga olingan. Ammo muallif hozirgi yosh avlodga qiziqarli bir jihatni aks ettirmagan. Iqtidorli yozuvchining nutqi, gapirish ohangi alohida edi. Axir, talabalik payti sahnada Hamletni ijro etgan, maʼlum muddat sheʼr ham yozgan, asarlarini koʻp hollarda ogʻzaki oʻqib bergan adibning soʻz ohangi butunlay boʻlakcha va oʻziga xos edi. Fikrimcha, XX asrda turkiy soʻzlarni jonlantirgandek gapirardi. Bunday ohangni ulugʻ shoir Toʻra Sulaymonda koʻrganman. Ikkala ijodkor ham turkigoʻy, vatanparvar edi. Ikkala ijodkor ham sobiq ittifoq davrida yashab ijod qildi, ammo ularning qalbiga sovet mafkurasi singmadi. Ularga oʻzga maslak, turkiydan begona maʼnaviyat, realizm metodi, davriylik taʼsir etolmadi. Ikkala ijodkor ham gapirsa, shevasi bir-birinikiga oʻxshardi. Masalan, Shukur aka “birodarim-ey”, “aynonayin”, deb murojaat qilardi. Toʻra Sulaymon ham shunday soʻzlarni aytganiga guvoh boʻlganman.

Yana bir ogʻriqli nuqta. Shukur Xolmirzayev bir amaldor, oʻrtamiyona yozuvchi asarlarini katta bir yigʻilishda tanqid qilib, oʻziga dushman ortiradi. Amaldor yozuvchi kek saqlab uning asarlarini chop ettirmaydi. Oradan bir necha yillar oʻtib, mustaqillikdan keyin u ham qizi Sayyoraning qistovi bilan nashriyotga boradi. “Sharq” nashriyoti direktori Bobur Alimov u kishining saylanma asarlarini roʻyxatga kiritib chop ettiradi. Ehtimol, oʻsha oʻrtamiyona yozuvchi kek saqlamay, gina qilmay, iqtidorli adib ijodini boʻgʻmaganida, u kishidan yana ham koʻproq asarlar meros qolarmidi?! Asarlari tezroq chop etilib, oʻquvchilar ham undan koʻproq bahramand boʻlarmidi?! Bu — ogʻriqli savol!

Mana bugun adabiyot sahnasida oʻsha oʻrtamiyona adib deyarli tilga olimmaydi. Asarlari zamonasozligi bois umrini oʻtab boʻldi. Ammo Shukur Xolmirzayev yozib qoldirgan asarlar hamon barhayot va umrzoqligi bilan oʻquvchini oʻziga tortib turibdi.

Yana bir mavzu. Shukur Xolmirzayev ijodida “Oʻzbekiston” radiosi alohida ahamiyatga ega. U radio bilan doimiy hamkorlik qilgan. Asarlari radio orqali tinglovchilarga yetib borgan. Ayniqsa, radioijodkorlar adibni intizorlik bilan kutgan. Shukur Xolmirzayev radiorejissor Rahmat Jumayev bilan hamfikir, doʻst va qadrdon boʻlgan. Adib asarlari asosida radioinsenirovkalar tayyorlanib, tinglovchilarga havola qilingan. Ular hozir radioning oltin fondida saqlanmoqda. Bu xotiralarni ham kitobga kiritish kerak edi. Qolaversa, u kishining turmush oʻrtogʻi Saida opa koʻp yillar radioning chet ellarga eshittirishlar boshqarmasida muharrirlik qilgan. Endi u bilan bogʻliq xotiralar hali yozilajak yangi tadqiqot va kitoblardan oʻrin olsa, ajabmas.

Olim Toshboyevning “Abadiy zamondosh” kitobi ijod xosmandlari, Shukur Xolmirzayevni soʻng insonlar uchun katta sovgʻa boʻldi. Asar adib adabiy portretini bugungi va kelajak zamondoshlarga yetkazib berishi bilan ham katta ahamiyatga egadir.

Smartfonnimas, insonni tanlang!

Oxirgi o'n-o'n besh yilda zamonaviy texnologiyalar shu darajada hayotimizga kirib keldiki, ularsiz hech bir ishimiz bitmaydigandek tuyuladi. Ular orasida barcha uchun birdek tanish uyali telefonning o'ziga xos o'rni bor. Lekin bu taraqqiyot mahsulidan har kim har xil foydalanmoqda.

Maktab davrlari darsdan bo'sh paytimizda dugonalarim bilan turli o'yinlar o'ynardik. Ularni gohida kelishib o'zimiz o'ylab topdik, birgalashib o'ynab, tunda urushib, tongda yana hech narsa bo'lmagandek yashib, fe'l-atvorimizni o'rganib, oyimizning kamida uch-to'rt marta chaqirig'idan keyin uyga kirib borardik. Hozir ham dugonalar bilan uchrashib qolsak, qadrdon tuyg'ularni xotirlab, shirin damlar og'ushida kezamiz. Umring eng go'zal va g'animat dami bo'lgan bolalikqa qaytgandek bo'lamiz.

Hozirgi maktab yoshidagi bolalarga qarasangiz, deyarli barchasida so'nggi rusumdagi qo'l telefoni. Undan bosh ko'tarmay, o'zni ko'z-ko'z qiluvchi har qadamdagi "selfi"lar, ko'zni va miyani charchatuvchi, zaharlovchi videolavhalar, turli qonli o'yinlardan ortmaydi. Yoinki talabalarni olsak, guruh bo'lib kutubxonaga shoshish o'rni, ijtimoiy tarmoqdagi do'stlariga nimalardir yozish bilan ovora. Kun kelib ular ulg'ayganda nimani xotirlashar ekan, bir-birlarini ko'rganda nimalarni eslab quvonisharkan?

Ishdan qaytgan er-xotin o'zaro suhbat qurish, bolalar bilan shug'ullanish, ularning kun davomida bajargan ishlarini nazorat qilish, qiziqishlari bilan o'troqlashish o'rni yana o'sha telefonidan ko'z uzmaydi. Yonidagi yaqinidan ko'ra uzoqdagi "yaqini" bilan yozishishni afzal biladi. Bora-bora bu befarqlik illatga aylanmashkan?! Ota-onalar birinchi navbatda o'zini nazorat va kuzatuv-

dan chetda qoldirmayaptimikan?!

Shu o'rinda Ulug'bek Hamdamning "Sabo va Samandar" romanidagi qisqacha suhbatga to'xtalmoqchiman:

"...Noutbuk! Butun olam shu parcha temirning ichiga kirib ketgan. Agar bil-sang, tushunsang, o'sha... sevgi ham to'lib-toshib yotibdi buning ichida. Sevgi ham, pul ham, sayohat-u tijorat ham... xullas, aqlingga nima kelsa, hammasini shuning qursog'idan topishing mumkin. Ha-ya, uyingdan ostona hatlab chiqmay Layli-yu Julyettang bilan "svidaniya" qilishning mumkin...". Bu so'zlar ayrim inson-lardek yuraksiz va hissiz, texnika oldida ojiz Sherdil Tohirovichga tegishli.

"...Mening Sherdilbekka jiddiy e'tiroz-zim bor. Chunki u kishi hamma narsani aql bilan boshqarish kerak, his-tuyg'ular ortiq-cha va zararli deyaptilar. Bu fikrga qo'shilib bo'lmaydi. Negaki, his-tuyg'ular osmon-dan olingan emas, balki odamzodning mo-hiyatiga ekanligi urug'dir. Odam ana shu-lardan tarkib topgan, aslida. Mohiyatdan voz kechib bo'ladimi? Farzandga muhabbat masalasini olaylik. Sherdilbekka qo'shiladigan bo'lsak, bu ham bir zaiflik. Lekin mehr ko'rsatmasang, bola temirdan, robotdan far-qi qolmay o'sadi-ku! Ertaga nima bo'ladi? Har soniyada o'z zuriyotingdan qo'rqib-tit-rab yashaysanmi? Axir, u ertami-kech port-lashi mumkin bo'lgan bombadek hayotingni zaharlab yuradi-ku! Yo'q, men bunday bola o'stirishni, tarbiyalashni xohlamayman..."

Bu so'zlar baxtli muhabbatga ovoz ber-gan, mehr-oqibat odami Samandarga tegish-li. Yozuvchi uning so'zlari orqali bugungi kun kutubxonini ogohlikka chaqiradi, in-soniy tuyg'ular oramizdan ko'tarilmasligiga, ma'naviy saviyamizni o'stirishga undaydi...

Hilola NOROVA,
Buxoro shahridagi 123-kar va
zaif eshituvchi bolalar uchun
ixtisoslashtirilgan
maktab-internet o'qituvchisi

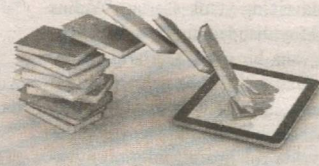
O'rgatish emas, qiziqtirish kerak

Kitob aqlga ham, yurakka ham faol ta'sir ko'rsatadi: aqlni to'ldiradi, yurakni hissiyotchan qiladi. Barchamiz bolalarimizning jasur va intiluvchan, diyonatli, e'tiqodli, aqli bo'lib voyaga yetishini istaymiz. Tarbiyada kitobning ahamiyati haqida juda ko'p gapirish mumkin, biroq bolada kitobga muhabbat uyg'otish mushkul ish.

Kitob o'qish, avvalambor, qiziqishni talab qiladi. Biror nar-saga qiziqmasdan turib kitob o'qib bo'lmaydi. Avvalo, kishi kitobni o'z qiziqishlariga qarab o'qigani ma'qul. Palapartish mutolaaning foydasi kam-roq bo'ladi. Kitobni sevgan inson hech kimga yomonlikni ravo ko'rmaydi, xolisona fikr yuritadi. Kichkintoy-larning dunyoqarashini shakllantirish, ularni to'g'ri yo'lga solishda kitobdan muhimroq vosita yo'q. Shuning uchun ham ota-onalar, o'qituvchilar va ku-tubxonachilarning birinchi vazifasi yosh avlodga mutolaaga qiziqish va mehr uyg'otish olishdir.

Qiziqtirish shaxsning shakllanishi-da, faolligini oshirishda zarur bo'lgan eng kuchli quroldir. Bolalarimizda ki-tobga mehr, ishtiyoq uyg'otish uchun, avvalo, o'zimiz unga to'g'ri munosa-batda bo'lishimiz lozim. Adabiyotga mehr qo'yishning o'zida bir hikmat bor. Avvalo, o'smirlarda kitob o'qish ishtiyoqini shakllantirish nihoyatda murakkab jarayon. Bu masala ularning mutolaaga bo'lgan munosabatini bel-gilaydi. Tan olish kerak, yoshlarning bugungi kutubxonlik darajasi qoniqli emas. Bu ijtimoiy muammodan chiqib ketishning yagona yo'li ota-onaning yordamga kelishidir. Maktabda ku-tubxonachi va o'qituvchi, uyda ota-ona bolada kitob o'qish ko'nikmasini hosil qilishi kerak.

Qiziqishning o'zi ham kitob o'qish uchun yetarli sabab bo'la oladi. Bola-lar ota-onalari o'qib bergan ertaklar-u, boshlang'ich sinfda o'zlari o'qiy bosh-lagan hikoyalar orqali kitob dunyosiga kirib boradilar. Shuning uchun bu davr alohida e'tibor talab qiladi. Chunki ki-tob o'qishga qiziqishning poydevori

mana shu paytlarda shakllana bosh-laydi. Bog'chaga bormaydigan bola-larga uyda albatta hikoya va ertaklar o'qib berish kerak.

Ota-onalar uyda bolaning kitob-ga qiziqishini shakllantirish uchun turli o'yinlardan foydalansalar ham maqsadga muvofiq bo'ladi. Bola bi-lan muloqot qilish, uni kitobga jalb etish lozim. Bola bilan samimiy suh-bat, uning qanday kitoblarga qiziqishi haqida so'rash va bu kitobni o'qishi uchun qanday muammolarga duch kelayotgani, muammo yechimini bir-galikda hal etish bolaning qiziqishini yanada oshiradi. O'qilgan kitob haqi-da bola bilan qizg'in suhbat o'tkazish, uni e'tibor bilan tinglash ham qiziqish-larning oshishiga sabab bo'ladi.

Keyingi jarayon kutubxona va kutubxonachi bilan bog'liq. Shinam va ozoda, rang-barang, ko'zni quvon-tiruvchi shiorlar bilan bezatilgan ku-tubxona bolani o'ziga tortishi tabiiy. Kutubxonaga kelgan kitobxon o'z fikrini hech bir qo'rquv va tortinish-larsiz bayon eta olishi kerak. Yoshlar-ni kitobga qiziqishi oshishida kutub-xonachining roli va shaxsi ko'p narsani hal etadi. Kutubxonachi shirinso'z va xushmuomala bo'lmog'i dardkor.

Laziza HAYDAROVA,
Respublika bolalar kutubxonasi
yetakchi mutaxassisi

Mas'uliyat

Insoniy fazilatlar ichida shunday borki, u atrofdagilarning hurmatiga sazovor qiladi, odamning jamiyatda o'z o'rnini topishiga ko'mak beradi. Bu mas'uliyat hissidir. Javobgarlikni his etib, biror ishga e'tibor bilan kirishish insonni mukammallikka chorlash bilan bir qatorda, turli bekorchi o'y-xayollardan ham xalos etadi. Bu haqida shunday bir rivoyat bor. Qadimda ulkan qirolikning tantiq va erkato'y shahzodasi bo'lgan ekan. Og'a-inilari ovga chiqayotganida uni ham chaqirishsa rad qilar, xonasiga qamalib, xayolga cho'mib o'tirar ekan.

O'glining ahvolidan xavotirga tushgan podshoh yurtning eng donish-mand kishisini huzuriga chaqirtiribdi. Shahzodaning bunday holatiga yechim topishini buyuribdi. Bir haftada chora-sini topmasa, donishmandning boshini tanasidan judo qilishini aytibdi. Keksa donishmand ikki kun o'ylabdi, ammo buning hech qanday chorasini topol-mabdi. Shundan so'ng, jonim omon qolsin, deb yurti butunlay tark etishga

qaror qilibdi. Donishmand o'nga tolib yo'lda ketarkan, bir qishloq yaqinida-gi tog' etagida qo'y-echkilarini boqib yurgan cho'ponni uchratibdi va u bilan uzoq suhbatlashibdi. Samimiy suhbat bahona yigit donishmanddan qo'ylariga qarab turishni iltimos qilibdi. "Otaxon birpas podaga ko'z-quloq bo'lib tur-sangiz, men qishloqqa borib, yegulik olib kelaman. Birgalikda ovqatlana-miz", debdi. Bunga rozi bo'lgan donish-

mand poda aylanib yurganida bir uluq chuqurga tushib ketganini ko'rib qolib-di. Donishmand omonatga ehtiyotsizlik bo'lmasin, deya pastga tushibdi. Keyin uluqni orqasiga bog'lab tirmasha-tirma-sha tepaga ko'tarila boshlabdi. Ammo harakatlari zoye ketib, sirpanib pastga tushib ketaveribdi. Nihoyat donishmand uluqni yuqoriga olib chiqqach, aslida nima sababdan uzoq yo'lga otlangani yodiga tushibdi. Inson bir ishga jiddiy kirishganda hamma g'am-tashvishlarini unutib qo'yishi haqida o'ylab qolibdi va ortga qaytishga qaror qilibdi. Cho'ponga qo'y-echkilarini topshirib, podshoning saroyiga yo'l olibdi. Shohning huzuri-ga kirib, shunday debdi: "Hukmdorim, agar o'g'lingiz behuda g'am chekish-dan qutulib, hayotga qaytishini istasa-ngiz, unga mas'uliyatli bir vazifani topshiring. O'g'lingizga topshiradigan vazifangiz shunday murakkab bo'lsinki, natijaga osongina erisholmasin. Shun-dagina bekorchi xayollardan qutula-

di, yashash zavqini anglaydi", debdi. Podshoh donishmandning bu fikrlariga qoyil qolib, uni sovg'alar bilan siylabdi. Qissadan hissa shuki, bekorchilik tu-fayli inson o'z xayoli olamida yashaydi va unday insonlarning turli yot g'oyalari ta'siriga tushib qolishi oson kechadi. Bugun farzandlar tarbiyasida uchra-yotgan nuqsonlarning asosiy sababchisi ham loqaydlik va mas'uliyatsizlikdir. Ota-onalarning ko'pini turli seriallar, serial qahramonlarining xursandchiligi, muammosi, ijtimoiy tarmoqlardan kela-digan xabarlar qiziqtiradi. O'sha serial va ijtimoiy tarmoqlarga sarflangan vaqt-ni farzand tarbiyasiga sarflasalar buning mevasi shirin va totli bo'ladi. Ularga ishonch bildirib, zimmlariga qandaydir vazifani bajarishni yuklasalar farzand-lar ongida ham mas'uliyat hissi kamol topib, bekorchilik botqog'idan ozod bo'lalilar.

Shahnoza AVAZOVA,
Pitnak shahridagi 9-maktab o'qituvchisi

Qo'qon adabiy muhitida zullisonaynlik an'anasi

Qadimdan yonma-yon yashab kelayotgan ikki qardosh el — o'zbek va tojik xalqlarining urf-odatlar, an'analar, turmush tarzi bir-biriga juda yaqin. Ushbu ikki xalq mana bir necha asrlardan beri o'zaro hamjihat, do'stona munosabatlarda bo'lib, mintaqadagi ijtimoiy-siyosiy, madaniy munosabatlar rivojida asosiy o'rin tutib kelmoqda. Asrlar osha mustahkamlanayotgan qon-qarindoshlik aloqalari, ayniqsa, ikki xalqning madaniy hayotida muhim o'rin tutadi. So'nggi yillarda ikki davlat rahbarlari tashabbusi bilan amalga oshirilayotgan islohotlar, amaliy ishlar har ikkala xalqning azaliy do'stona munosabatlarini rivojlantirish yo'lida o'ziga xos bosqich bo'ldi.

XVIII asr boshlarida Buxoro xonligidagi markaziy hokimiyatning zaiflashuvi, ichki nizolar, boshboshdoqliklar tufayli Farg'ona vodiysida yangi davlat tashkil topishi uchun vaziyat yetilib kelayotgan edi. Ana shunday paytda vodiydagi ming urug'i vakillari rahnamoligida Qo'qon xonligiga asos solinadi. Keyinchalik Qo'qon xonligi rivojlanib, Markaziy Osiyodagi eng yirik davlatlardan biriga aylanadi. Xonlik o'z davrida Farg'ona vodiysidan tashqari hozirgi Toshkent, Jizzax hududlari, Qirg'izistonning O'sh, O'zgan, Qozog'istonning janubiy hududlari bo'yab to Orol dengizigacha bo'lgan yerlar, Tojikistonning o'sha davrdagi Qorategin, Darboz, Sho'g'non yerlarida ham hukmronligini o'rnatadi va bu hududlardagi xalqlar hayotining o'zaro integratsiyasiga ham ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Jumladan, Qo'qon xonligi madaniy hayoti, Qo'qon adabiy muhitining shakllanishida ushbu ikki xalq namoyandalari o'zini baravarid.

Qo'qon xoni Umarxon davrida vujudga kelgan "Qo'qon adabiy muhiti"ni ham tojik adabiyoti vakillari-siz tasavvur qilib bo'lmaydi. Xonlik davrida yaratilgan manbalar va asarlarda o'sha davr adabiy muhitida faol ishtirok etgan shoirlarning nomlari keltirib o'tiladi. 1821-yili shoir Fazliy Namangoniy Umarxonning buyrug'i bilan "Majmu'iy shoiron" tazkirasini tuzadi. Tazkirada Qo'qon adabiy hayotida ma'lum darajada ko'zga ko'ringan shoirlarning she'rlari keltirilgan. Bundan tashqari, Muhammad Hakimxonning "Muntaxab ut-tavorix", Mushrif Isfarangiyning "Shohnomayi nusratpayom", Qori Rahmatulloh Vozexning "Tuhfat ul-ahb", Mirsiddiqxon Xashmatning "Tazkirat ush-shuaro'yi Xashmat", Sadridin Ayniyning "Namunayi adabiyoti tojik" kabi asarlarida tojik shoirlari hayoti va ijodiga oid lavhalar keltiriladi. Umuman olganda, Qo'qon adabiy muhitida zullisonaynlik an'anasi davom ettirilgan. Uning eng yorqin namunalari sifatida Amir Umarxon, Maknuna, Gulxaniy va boshqalarning ham o'zbek, ham tojik tilidagi asarlarini keltirish mumkin. Shubhasiz, ushbu adabiy muhitning shakllanishida asosiy vazifani Amiriy bajargan.

Amir Umarxon nafaqat siyosiy-harbiy yetakchi sifatida, balki ilmiy-adabiy

ilhom beruvchi, rag'batlantiruvchi sifatida ham faoliyat ko'rsatgan. Amiriy taxallusi bilan yozgan misrasida:

*Bihamdillah, ki to Rumu Xito
farmonravo gashtam,
Zi altofi xudovandi Amir mulki
Xo'qandam, —*

deya o'zining shoh va shoirligiga nisbat berib o'tadi. Amiriy o'sha davr adabiy an'alarini davom ettirgan holda o'zbek va tojik tillarida birday ijod etgan. U g'azal, muxammas, musaddas, musamman, tarjiband, qit'a janrlarida tojik tilida bitilgan 3 972 misra muallifidir. Amiriyning adabiy merosi jamlangan qo'lyozma devonning Toshkent va Istanbuldagi nashrlari 40 dan ortiqdir. Ushbu qo'lyozmalar bugungi kunda Toshkent, Dushanbe, Samarqand, Buxoro, Qo'qon, Sankt-Peterburg shaharlarida saqlanmoqda. Uning asosiy devon nashrlari Alisher Navoiy nomidagi O'zbekiston Milliy kutubxonasida (26 ta qo'lyozma) va Beruniy nomidagi qo'lyozmalar fondida (17 ta devon qo'lyozmasi) 1888-, 1898-, 1901-, 1905-, 1907-, 1911-yillari Toshkentda, 1881- va 1887-yillari sakkiz marotaba Istanbulda nashr qilingan bayozlari saqlanmoqda. Umumiy hisob-kitoblarga ko'ra, Amiriy devoni 10 229 she'riy misradan iborat.

Amir Umarxonning davlat ishlarini yurgizishi, qolaversa, adabiy-lirik jaryonlarda rafiqasi Nodirabegimning ham ulkan xizmatlari bor. U ham o'zidan ulkan ijodiy meros qoldirgan. Nodirabegim o'zbek va tojik tillarida birday ijod qilgan. Tojik tilidagi she'rlariga "Maknuna" taxallusini qo'l-lagan. Nodirabegimning tojik tilidagi she'rlaridan iborat devon ham mavjud bo'lib, 1959-yilda u O'zFA ShIda 7766-tartib raqami ostida saqlanishi qayd etilgan. Bu devon 333 g'azaldan, qariyb 2400 baytdan iborat. Uning o'zbek tilidagi adabiy merosi ham salmoqli bo'lib, 1500 baytdan iborat. Nodirabegim g'azallarida asosiy mavzu sifatida Sharq ayollariga xos ichki hissiy kechinmalar, yor ishqining sirli belgilari tanlangan:

*Rost go'yam, ro'z to shab be tu
meso'zam zi hachr,
Hosili bedoriyam dog' astu xobam
otash ast.*

Bundan tashqari, Nodirabegimning tabiatdagi eng nozik qirralarni tojik tilida ifodalagan go'zal jumalari mavjud:

*Navbahor ast, sanavbar zada bar
sar guli surx,
Tochi zarrin zada bar farqi sanavbar
guli surx.
Har kucho ashk fishondam, damad
on cho guli zard,
Tu ba har cho, ki nixiy poy, kashad
sar guli surx.
To ba kay nilvai gulzor
tamannokardan,
Rez, Maknuna, kunun az mijai tar
guli surx.*

Nodirabegim mumtoz she'riyatning mavjud barcha janrlarida qalam tebratdi. Uning o'zbek va tojik tilidagi g'azallari 5, 7, 9, 13 va hatto 18 baytli hajm va aruzning turli vaznlarida yaratilgan.

O'z davrining yirik ijodkorlaridan biri Muhammad Sharif Gulxaniydir. R.Muqimovning qayd etishicha, Gulxaniy XVIII asrning 70-yillari Darvozda tug'ilgan. Boshlang'ich ma'lumotni u yerda olib, so'ngra Namanganga boradi. Ammo Po'lotjon domullo uning tavalludi to'g'risida o'zgacharoq ma'lumot beradi: "Bu kishi Ho'qand shahrida Sarbotur mahallada tug'ulib, shunda tarbiyalanib o'smish askariy bir xodim bo'lib, nomi Muhammad Sharifdur. Otasi tojiklardan bo'lib, onasi o'zbekdur". Yirik gulxaniyshunos olim Fathiddin Is'hoqovning aniqlashicha, Gulxaniyning ajdodlari tog'liklar bo'lsa ham o'zi Qo'qonda yuzboshi mansabidagi shaxs oilasida tug'ilgan. Shoiridan qolgan lirik meros unchalik ko'p emas. Uning g'azal va qasidalaridan iborat kitobga tartib bergani haqida xabar bo'lsa ham u topilganicha yo'q. Shoirning she'rlaridan bizgacha "Biri", "Etmaz", "Ko'run" radifi va "Lola ko'ksidek bag'rim tah-batah qora qonlar..." deb boshlanuvchi o'zbekcha, "Ey to'ti", "Burun", "Az chashmi man", "Angusht", "Angushtam", "Bidih" radifi tojikcha g'azallari yetib kelgan. She'rlaridan to'rttasi o'zbekcha, to'rttasi tojikcha; bitta tojikcha qasidasi ham mavjud. U tojikcha g'azallarida Jur'at taxallusini ham qo'llagan:

*Ba xushki rondayam kishtiyy umre
zindayam Jur'at,
Nashud z-in bahri behosil sare
mustar angushtam.*

XVIII-XIX asrning birinchi yarmida Markaziy Osiyo adabiy jaryoni ishtirokchilarini uch guruhga bo'lish mumkin. Birinchi yo'nalish — saryo adabiyoti doirasidagi, ikkinchi yo'nalish — unga qarama-qarshi yo'nalishdagi va uchinchi yo'nalish — azaliy an'analarga sodiq qolgan va uning rivojiga hissa

qo'shgan ijodkorlardir. Lekin ushbu uchala yo'nalish uchun umumiy bo'lgan xususiyat bu — ikki tilda (o'zbek va fors-tojik) ijod qila olganlaridir.

Ushbu davrda Qo'qon adabiy muhitining ajralmas qismi sifatida tarixnavislik, kitobat san'ati namunalari ham yaratilgan. Ayniqsa, xonlikda adabiy jaryonlar rivojlanib, she'riyat ixlosmandlari ko'paygani sari kitob larga, xattotlikka talab ham ortadi. Ushbu davrda Abdullatif Hisoriy, Abdulg'afur Maxdum Bulbul Favziy, Muhammad Yusuf Istravshaniy, Mirzo Hoshim Xo'jandiy, Muhammad Sharif Kotib singari o'z ishini ustalari yetishib chiqqan. Bular orasida Abdulg'afur Maxdum Bulbul Favziy alohida ajralib turgan. U xo'jandlik shoir, musiqashunos va xattot Abdullatif Hisoriyning shogirdidir. Muhammad Yusuf Istravshaniy Muhammad G'afur o'g'li esa O'ratepa xattotlaridan bo'lib, ko'p darsliklardan nusxa ko'chirgan. Muhammad ibn Abduxoliqning fors tilida yozgan "Kanz ul-lug'ot" nomli asarini ham u ko'chirgan.

Qo'qon adabiy muhitidagi ikki tililik tarixnavislikda ham o'z aksini topgan. Umuman olganda, Qo'qon tarixnavislik maktabiga oid asarlar o'zbek, tojik hamda arab tillarida bitilgan. Shodmon Vohidovning "XIX-XX asr boshlarida Qo'qon xonligi tarixnavisligining rivojlanishi" mavzusidagi dissertatsiya-sida tarixchilarning o'zbek va tojik tillaridan birdek foydalangani qayd etiladi. Ilmiy ishning ilova qismida Qo'qon tarixnavisligi namunalari hisoblangan 31 asarning nomi qayd etilib, ularning 17 tasi tojik tilida bitilgan. Bundan ko'rinadiki, tarixnavis ijodkorlar ham o'zbek va tojik tillarining keng imkoniyatlaridan unumli foydalangan holda o'z asarlarini yozgan.

Qo'qon xonligi ta'lim tizimida ham ushbu ikki qardosh xalqning buyuk ma'naviy merosi hisoblanmish ilmiy-adabiy adabiyotlarni o'rgatishga alohida e'tibor qaratilgan. Xonlik maktablarining to'rida Navoiy, Fuzuliy, Bedil, Mashrab, Hofiz Sheroziy, So'fi Olloyor asarlarining turgani ham bejiz emas, albatta.

Olimlarimizning izlanishlari, turli manbalarni o'rganish asosida shuni aytish mumkinki, Qo'qon adabiy muhiti-ning shakllanishi o'z-o'zidan paydo bo'lgan hodisa emas. Ushbu adabiy muhit ijodkorlarining asarlaridan xulosa chiqaradigan bo'lsak, ikki tilda ijod qilish ular uchun o'ziga xos an'ana ham hisoblangan. Alisher Navoiy, Abdurahmon Jomiy singari Sharq mumtoz adabiyoti vakillari an'alarini davom ettirgan holda zullisonaynlik uslubi bu davrda ham davom ettirildi. U ham bo'lsa, ikki buyuk xalqning qanchalik bir-biriga madaniy-ma'naviy jihatdan yaqinligiga dalolat berib turadi.

Ismoiljon IKROMOV

Bundan bir necha oy muqaddam ijtimoiy tarmoqlarda buyuk ajdodlarimiz haykallari oldida beodoblik qilgan o'smirlarning videosi ko'pchilikning e'tiroziga sabab bo'lgandi. Jamoatchilik tomonidan bu mavzu keng muhokama qilindi, "qahramon"larga ma'muriy jazo va jarimalar belgilandi. Ammo ko'p o'tmay, respublikamizning boshqa hududida yana shunday holat takrorlandi.

O'spirinlar xuddi "mana sizlarga" deganday tarixiy shaxslar monumenti yonida ichki kiyimda yurgani tasvirlangan video bilan virtual olamni "bezadi". Birozdan keyin Toshkent metropolitenida uch nafar litsey bitiruvchisining pirotexnika vositalari bilan sodir qilgan mayda bezoriligi odamlar diliga qo'rquv solgan bo'lsa, bir necha kun oldin samarqandlik shovvovzlarning tramvayda qilgan "sho'xlik"lari hammasidan o'tib tushdi. So'nggi vaqtlarda ijtimoiy tarmoqlarda "obunachi" yig'ib, mashhurlikka erishishning bunday yo'lidan borayotgan va buning ortidan mo'may daromad ko'zlaydigan "ishbilarmon" yoshlar qatlami shakllanib, kundan kun rivojlanmoqda. Achinarlisi, ularga na taqib, na jazo va na jarima kor qilyapti. Ularning ko'nglidagi bu kabi illatli istakni tag-tomiri bilan uzib tashlolmayapmiz. Nega?

Prank o'zi nima?

Wikipedia.org manbasida keltirilishicha, prank inglizcha "Prank" — hazil so'zidan olingan bo'lib, telefon orqali qilinadigan bezorilik, hazil, o'yin qilish degan ma'nolarni bildirar ekan. U bilan shug'ullanuvchilar prankerlar deyiladi. Odatda prankerlar o'zi uchun tanlagan qurboniga qo'ng'iroq qilib (ko'pincha anonim tarzda) hazil tariqasida yolg'on ma'lumot beradi va subyektning bunga munosabatini bilmoqchi bo'ladi. Kelgusida omma e'tiboriga tushish, ko'proq layk yig'ish va shu asnoda mashhurlikka erishish uchun shu kabi holatlar tasvirlangan videoni ijtimoiy tarmoqlarga joylaydi. Bugungi kunda uning

"hard" (og'ir), "layt" (yengil), "radio-prank" (yoki radio orqali qilinadigan humor), "texnoprank", "prankmiks" hamda "prank-jurnalistika" kabi turlari mavjud. Prank — tarmoq hazili sifatida zamona-mizning eng ommabop hodisalaridan biriga aylandi. Bu shunchaki yoshlarning sho'xligi yoki mutoyibasi bo'lsa, shunga shunchami, deyishingiz mumkin. Lekin har safar ko'rganda bir seskantiradigan videolavhalar kamayish o'miga, aksinchagina yangidan yangi usul va ko'rinishlarda chiqmoqda. Chunki, har safar masalaga yuzaki qarab, butun kuchimizni uning oqibatlarini bartaraf qilishga sarflayapmiz, xolos.

"Ajriq"ning ildizi qayerda?

Samarqand shahrida tasvirga olingan prankni o'rganish misolida yoshlar nega tarmoq hazillariga o'ch bo'lib borayotganini tahlil qilishga urindik va shahar xalq ta'limi bo'limi mas'ullari bilan bog'landik. Qizigi tarmoq hazilini uyushtirgan o'quvchilarning barcha-

si maktabning eng a'lochi va intizomli bolalari ekan.

— Masalan, prank ishtirokchilaridan ikki nafar qiz fransuz tilida bemalol gaplasha oladi, yigitlarning barchasi haqida o'qituvchi va qo'shnilarning fikri ijobiy. Choraklik baholarining eng past ko'rsatkichi "4", qolganlari a'lo ekanini ko'rib, biz ham hayratlandik, — dedi Samarqand shahar xalq ta'limi bo'limining ma'naviy-axloqiy tarbiya sho'basini mutaxassisi Nigora Jabborova. — Asosiy sabab, ular yozgi ta'tilda muvaffaq bo'sh qolgan. "Qahramon"lar shahardagi 33-, 42- va 43-maktab o'quvchilari bo'lsa-da, bir mahallada yashaydi. Ular aqlli, bilimli va faol. Demak, shu aqlini, quvvatini qayerga yo'naltirishni bilmagan. Internet orqali Amerika va Yevropa yoshlari uyushtirgan pranklarni tomosha qilgan. Chet ellik tengdoshlariga taqlid qilib, bizda ham shunday hazillarni uyushtirsa, bunga odamlar qanday munosabat bildirishi bilan qiziqishgan.

Bizningcha, bundan tashqari yana bir jihat bor. Tramvaydagi voqea kechki soat 19:40 lar atrofida tasvirga olingan. Namunali xonadonlarda bu vaqtda oilaning barcha a'zosi dasturxon atrofida jam bo'ladi. Demak, kunbotar payti balog'at yoshidagi bolalar (ayniqsa, qizlar)ning ko'cha-ko'ya dasturxan yurishi, ko'ngliga kelgan ishini qilishi oilada nazorat yo'qligini ko'rsatadi. Bu esa ularning oilaviy ahvoli haqidagi savollarni keltirib chiqaradi.

— Voqeda qatnashgan sakkiz

bolaning qornini to'q, egnini but qilish dardida. Farzandi bilan dardlashish, uning ichki olami bilan qiziqishni unutilib qo'yan yoki farzand atrofda qilarning e'tibori va mehri muhtojlik sezgan.

boladan to'rt nafari otasi bilan yashamaydi, — deydi Samarqand shahridagi 43-maktab psixologi Gulnora Sharipova. — Ikki nafarining ota-onasi ajrashgan, biriniki olamdan o'tgan va yana birining otasi ishlash maqsadida Rossiyaga ketgan...

Demak, ulardan aksariyatining oilasida kemtiklik bor. Kimdir hayotdan zada, ajrashgan ayolning farzandi bo'lsa, kimdir ota-onasi tirikchilik dardida musofirlikda yurgani sababli qarindoshlari qaramog'ida. Bundan shunday xulosalarga kelish mumkin: oilada sog'lom muhit yo'qligi tufayli bola hayotning ma'nosini ko'chadan, ko'chadagi do'stlaridan qidirgan; oila ta'minotchilari bolaning qornini to'q, egnini but qilish dardida. Farzandi bilan dardlashish, uning ichki olami bilan qiziqishni unutilib qo'yan yoki farzand atrofda qilarning e'tibori va mehri muhtojlik sezgan. Shuning uchun ham ular sahnalashtirgan voqealari orqali ommaning nigohi o'zlariga qaratilishini istashgandir.

E'tiborimizni tortgan yana bir jihat — tarmoq hazillarining barchasi "iPhone" telefonida tasvirga olingan. Bilasiz, bu rusumdagi telefon apparati boshqa rusumdagilariga qaraganda juda qimmat turadi va uni o'rntamiyona kun kechiradigan oilaning farzandi faqat tushida ko'rishi mumkin. Balki, o'ziga to'q qo'rg'onlarning arzandallari, to'kin-sochin sharoitda tarbiya topayotgan o'spirinlar hayotning asl mazmunini unutilib qo'yishayotgandir.

Prankerlarning umumiy jihatlar

Shu paytgacha qilingan tarmoq hazillari turli hududlarda bo'lganiga qaramay, ijrochilarni bog'lab turuvchi umumiy jihatlarini topishga urindik. Kuzatuvlarimiz natijasi shunday bo'ldi:

- ularning hammasi balog'at yoshida;
- aksariyati ota tarbiyasidan mosuvo;
- chet elliklarga ko'r-kona taqlid qilishadi;
- barchasining qo'lida qimmatbaho telefon;

- aksariyati juda faol;
- bekorchilikdan yoki bahs boylashdan ham tarmoq hazillarini uyushtirishmoqda.

Yechim qanday?

Menimcha, ota-onalarning eng katta xatosi — bolasining tarbiyasini maktab zimmasiga butunlay tashlab qo'yganidir. Qolaversa, oila — maktab — mahalla degan konsepsiyalari ish bermay qoldi, nazarimda. Farzandlarimiz tarbiyasidagi yondashuvlarni ham zamon talablariga mos ravishda o'zgartirish kerak. Eng avvalo, ota-ona bolasini maksimal darajada band qilishi lozim. Qolaversa, farzandlarimiz bilan har kuni suhbatlashaylik, ularni shakllantirib, katta maqsadlar bilan yashashga o'rgataylik. Maktablarda esa mediata'lim fanini joriy qilib, bolalarda internetdan foydalanish madaniyatini shakllantirib, ular virtual olamning til o'rganish, turli ilmiy resurslardan foydalanish, masofaviy ta'lim olish kabi ijobiy tomonlarini ham ishlatish mumkinligini anglab yetadi.

Shoiba MULLAYEVA,
"Ma'rifat" muxbiri

Sadullayev Baxodir Baxtiyorovichning 13.00.01 — Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi ixtisosligi bo'yicha "O'yinlar vositasida o'quvchilarda do'stona munosabatlarga asoslangan ijtimoiy hamkorlik ko'nikmalarini rivojlantirish tizimi" mavzusidagi (pedagogika fanlari bo'yicha) falsafa doktori (PhD) dissertatsiyasining himoyasi Samarqand davlat universiteti huzuridagi ilmiy darajalar beruvchi PhD.28.03.2018.Ped.02.05 raqamli ilmiy kengashning 2019-yil 9-avgust kuni soat 14:00 dagi majlisida bo'lib o'tadi.

Manzil: 140104, Samarqand shahri, Universitet xiyoboni, 15-uy.
Tel/faks: (66) 239-12-29, 239-17-14; e-mail: samdu_ped_kengash@umail.uz

Azizova Gulnoza Ganijanovnaning 13.00.01 — Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi ixtisosligi bo'yicha "Oliy ta'lim muassasalarida professor-o'qituvchilarining kasbiy-pedagogik faoliyatini takomillashtirish (ingliz tili materiallari misolida)" mavzusidagi (pedagogika fanlari bo'yicha) falsafa doktori (PhD) dissertatsiyasining himoyasi Samarqand davlat universiteti huzuridagi ilmiy darajalar beruvchi PhD.28.03.2018.Ped.02.05 raqamli ilmiy kengashning 2019-yil 9-avgust kuni soat 10:00 dagi majlisida bo'lib o'tadi.

Manzil: 140104, Samarqand shahri, Universitet xiyoboni, 15-uy.
Tel/faks: (66) 239-12-29, 239-17-14; e-mail: samdu_ped_kengash@umail.uz

Alimov Umarbek Kadirbergenovichning 02.00.13 — Noorganik moddalar va ular asosidagi materiallar texnologiyasi ixtisosligi bo'yicha "Markaziy Qizilqum fosforitlarida asosida yuqori konsentratsiyali fosforli o'g'itlar olishning resurstejamkor texnologiyasini ishlab chiqish" mavzusidagi (texnika fanlari bo'yicha) fan doktori (DSc) dissertatsiyasining himoyasi O'zR FA Umumiy va noorganik kimyo instituti va Toshkent kimyo-texnologiya instituti huzuridagi ilmiy darajalar beruvchi DSc.27.06.2017.K/T.35.01 raqamli ilmiy kengashning 2019-yil 27-iyul kuni soat 10:00 dagi majlisida bo'lib o'tadi.

Manzil: 100170, Toshkent shahri, Mirzo Ulug'bek ko'chasi, 77-"A" uy.
Tel/faks: (71) 262-56-60, 262-79-90; e-mail: ionxanru@mail.ru

Koshanova Bibigul Turganbayevnaning 02.00.13 — Noorganik moddalar va ular asosidagi materiallar texnologiyasi ixtisosligi bo'yicha "Qoraqalpog'iston sulfatli tuzlaridan burkeit olish texnologiyasini ishlab chiqish" mavzusidagi (texnika fanlari bo'yicha) falsafa doktori (PhD) dissertatsiyasining himoyasi O'zR FA Umumiy va noorganik kimyo instituti va Toshkent kimyo-texnologiya instituti huzuridagi ilmiy darajalar beruvchi DSc.27.06.2017.K/T.35.01 raqamli ilmiy kengashning 2019-yil 25-iyul kuni soat 13:00 dagi majlisida bo'lib o'tadi.

Manzil: 100170, Toshkent shahri, Mirzo Ulug'bek ko'chasi, 77-"A" uy.
Tel/faks: (71) 262-56-60, 262-79-90; e-mail: ionxanru@mail.ru

Toshev Sherzod Orziyevichning 02.00.11 — Kolloid va membrana kimyosi ixtisosligi bo'yicha "Yuqori harorat va tuzlarga chidamli burg'ilash eritmalarini olishda Navbahor gilmoyalaridan polimineral kompozitsiyalar yaratish" mavzusidagi (texnika fanlari bo'yicha) falsafa doktori (PhD) dissertatsiyasining himoyasi O'zR FA Umumiy va noorganik kimyo instituti va Toshkent kimyo-texnologiya instituti huzuridagi ilmiy darajalar beruvchi DSc.27.06.2017.K/T.35.01 raqamli ilmiy kengashning 2019-yil 27-iyul kuni soat 14:00 dagi majlisida bo'lib o'tadi.

Manzil: 100170, Toshkent shahri, Mirzo Ulug'bek ko'chasi, 77-"A" uy.
Tel/faks: (71) 262-56-60, 262-79-90; e-mail: ionxanru@mail.ru

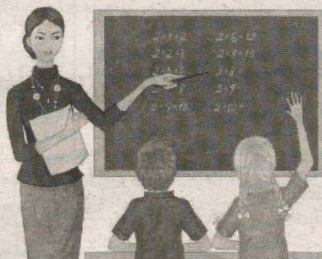
Eshqobilova Mavjuda Ergashboyevnaning 02.00.02 — Analitik kimyo ixtisosligi bo'yicha "Metanning monitoringi uchun kimyoviy sensorlar yaratish" mavzusidagi (kimyo fanlari bo'yicha) falsafa doktori (PhD) dissertatsiyasining himoyasi Samarqand davlat universiteti huzuridagi ilmiy darajalar beruvchi PhD.28.02.2018.K.02.05 raqamli ilmiy kengashning 2019-yil 30-iyul kuni soat 11:00 dagi majlisida bo'lib o'tadi.

Manzil: 140104, Samarqand shahri, Universitet xiyoboni, 15-uy.
Fizika-kimyo fakulteti binosi, 3-qavat, 305-xona.
Tel/faks: (66) 239-11-40, 239-11-51; e-mail: devonxona@samdu.uz

Turdaliyeva Shahzoda Ismatullayevnaning 02.00.13 — Noorganik moddalar va ular asosidagi materiallar texnologiyasi ixtisosligi bo'yicha "Markaziy Qizilqum fosforitlaridan olingan bug'latilgan ekstraksiya fosfor kislotasi asosida konsentrlangan fosforli o'g'itlar olish texnologiyasi" mavzusidagi (texnika fanlari bo'yicha) falsafa doktori (PhD) dissertatsiyasining himoyasi O'zR FA Umumiy va noorganik kimyo instituti va Toshkent kimyo-texnologiya instituti huzuridagi ilmiy darajalar beruvchi DSc.27.06.2017.K/T.35.01 raqamli ilmiy kengashning 2019-yil 30-iyul kuni soat 10:00 dagi majlisida bo'lib o'tadi.

Manzil: 100170, Toshkent shahri, Mirzo Ulug'bek ko'chasi, 77-"A" uy.
Tel/faks: (71) 262-56-60, 262-79-90; e-mail: ionxanru@mail.ru

Xalq ta'limi vazirligi tasarrufidagi tabiiy fanlarga ixtisoslashtirilgan davlat umumta'lim maktabi rus tili, fransuz tili, huquqshunoslik, informatika, texnologiya, chizmachilik fanlaridan oliy va birinchi toifali o'qituvchilarni ishga qabul qilish uchun tanlov e'lon qiladi.

Hujjatlar joriy yilning 25-avgustiga qadar qabul qilinadi.

Murojaat uchun telefon raqami: (90) 131-41-12.

Elektron pochta manzili: tfidum@xtv.uz

Xalq ta'limi vazirligi tasarrufidagi tabiiy fanlarga ixtisoslashtirilgan davlat umumta'lim maktabi sinov asosida ixtisoslashtirilgan 5-sinflarga o'quvchilar qabulini e'lon qiladi.

Hujjatlar joriy yilning 1-iyulidan 1-avgustiga qadar qabul qilinadi.

Murojaat uchun telefon raqami: (90) 131-41-12.

Elektron pochta manzili: tfidum@xtv.uz

Yozni "Kamalak" bilan

Nukus shahrida O'zbekiston yoshlar ittifoqi shahar kengashi tomonidan "Yozni "Kamalak" bilan" loyihasi doirasida tadbir o'tkazildi. Unda "Yo'lichilar" mahallasi yoshlari va ota-onalar ishtirok etdi.

Tadbir doirasida bolalar ishtirokida qiziqarli viktorinalar, mahalla yoshlari hunarmandchilik buyumlari ko'rgazmasi tashkil qilindi. Shuningdek, Nukus shahar madaniyat bo'limiga qarashli bolalar ashula va raqs ansambllari tomonidan tayyorlangan qiziqarli konsert dasturlari hamda Shimoli-g'arbiy harbiy okrugi harbiylarining ko'rgazmali chiqishlari namoyish etildi.

Ushbu tadbir maqsad yoz mavsumida bolalarning bo'sh vaqtlarini mazmunli o'tkazish va ularni ma'naviy yetuk barkamol avlod qilib tarbiyalashdan iborat, — deydi O'zbekiston yoshlar ittifoqi Qoraqalpog'iston Respublikasi kengashi mutaxassisi Azamat Abibullayev.

Loyiha doirasidagi tadbirlarda faol ishtirok etgan bolalar esdalik sovg'alari bilan taqdirlandi.

O'ZA surati.

1995-yilda O'zbekiston Respublikasi Ijtimoiy ta'minot vazirligiga qarashli Respublika hunar-texnika bilim yurti tomonidan Tagaybekova Feruza O'ro'zovna nomiga berilgan № 000094 raqamli diplom yo'qolganligi sababli
BEKOR QILINADI.

“O'qituvchi Dilnozadek bo'lsa ekan!”

Yakkabog' tumanidagi 34-maktabning boshlang'ich ta'lim o'qituvchi Dilnoza Boqiyeva maktab hovlisida ko'rindi deguncha, o'quvchilar qurshovida qoladi.

Bolalardan biri muallimning qo'lidan sumkasini olsa, boshqasi unga gul tutadi. Dars jarayoni ham shu tarzda qiziqarli kechadi. Shuning uchun ota-onalar Dilnoza Boqiyevaning sinfiga farzandini berish uchun navbat kutishadi. “U o'qitgan bola bilimdon bo'ladi”, “O'qituvchi Dilnozadek bo'lsa ekan!”, deyishadi yakkabog'liklar. O'qituvchi bu e'tiroflarga o'z-o'zidan erishgani yo'q.

U har bir mashg'ulotga, albatta, bir yangilik olib kiradi. Shuning uchun ham o'quvchilari darsni mushtok bo'lib kutishadi.

— Maktabimizda Dilnoza Boqiyeva kabi tajribali o'qituvchilar ko'p, — deydi maktab direktori Dilorom Rahimova. — Lekin Dilnozaning o'z uslubi bor. Uning uchun har bir dars bir asar. Mashg'ulot jarayonida hech bir bola e'tibordan chetda qolmaydi.

— O'qituvchilik kasbiga boshlang'ich sinfda o'qiyotgan chog'im-dayoq mehr qo'nganman, — deydi Dilnoza Boqiyeva. — Birinchi muallimim Xursandoy Hayitovanning mehribonligi, yurish-turishi menda ushbu kasbga qiziqish uyg'otgan. Otam biz farzandlarga oila davrasida pand-nasihat qilargan ekan, eng yaxshi kasb o'qituvchilik ekanini ko'p aytardi. Shundanmi, biz uch opa-singil shu kasbning etagini tutdik.

O'ktam MEYLIYEV,
“Ma'rifat” muxbiri

2 ta MTM foydalanishga topshirildi

Qiziltepa tumanidagi “Qal'ayi azizon” mahallasida “Tinchlik yoshlari” nodavlat maktabgacha ta'lim muassasasi foydalanishga topshirildi. 120 o'ringa mo'ljallangan obyekt xususiy tadbirkor Nodir Xoliqov tashabbusi bilan 3 milliard so'mdan ortiq mablag' evaziga bunyod etildi.

Muassasada bolalarning ta'lim-tarbiya olishi, ovqatlanishi va hordiq chiqarishi uchun barcha sharoitlar yaratilgan. Jumladan, mashg'ulot xonalarida televizor, yozuvli doska, musiqa asboblari, sport anjomlari va turli o'yinchoqlar mavjud. Ayni paytda 4 ta guruhda olib borilayotgan o'quv darslari rus va ingliz tillarida o'tkazilmoqda. Buning uchun malakali mutaxassislar va tajribali pedagoglar jalb qilingan. Eng asosiysi, bu yerda bolaning aqliy salohiyatini oshirish

maqsadida mental arifmetika saboqlari ham yo'lga qo'yildi.

“Oqrabot” mahallasida 60 o'ringa mo'ljallangan yangi maktabgacha ta'lim muassasasi ish boshladi. “Qurilish ta'minotchi” mas'uliyati cheklangan jamiyati tomonidan olib borilgan bunyodkorlik ishlari sakkiz oy davom etdi va 1 milliard 600 million so'mdan ortiq mablag' ajratilgan obyekt zamonaviy ko'rinishga ega bo'ldi.

O'zA surati.

Elda aziz

Nazariya va amaliyot bilimdoni

Xalqimiz ilm bilan shug'ullanishni bejiz igna bilan quduq qazishga mengzamaydi. Chunki ilmiy faoliyat kishidan sabot bilan izlanishni, yillab ranju mashaqqat chekishni talab etadi. Toshkent irrigatsiya va qishloq xo'jaligini mexanizatsiyalash muhandislari instituti professori Bahodirxo'ja Ismoilxo'jayev ilmnig mana shu zalvori va mas'uliyatini zimmasiga mardonavor olgan olimlardan. Shu kunlarda qutlug' 70 yoshni qarshi oladigan olimning hayot yo'li ilmnig nuri bilan munavvar va muzayyandir.

Bahodirxo'ja Ismoilxo'jayev Toshkent shahrida kamolga yetdi. O'rta ma'lumotni Shayxontohur tumanidagi 41-maktabda oldi. Maktabni a'lo baholar bilan tugatgach, ToshDU (hozirgi O'zMU) biologiya va tuproqshunoslik fakultetiga o'qishga kirdi. Universitetni tugatgandan so'ng akademik A.Muzaffarov ilmiy rahbarligida “Yashil mikroskopik suv o'tlarining o'sishi, rivojlanishi, hosildorligi va biokimyoviy xususiyatlariga ekologik omillarning ta'siri” mavzusidagi nomzodlik dissertatsiyasi ustida ilmiy-tadqiqot ishlari olib bordi. Izlanishlar xotimasi sifatida 1984-yili nomzodlik dissertatsiyasini muvaffaqiyatli yoqladi. 1986-yili Mikrobiologiya institutining strukturalari o'zgarishi tufayli suv o'tlari va zamburug'lar bilan shug'ullanuvchi laboratoriyalar O'zRFA Botanika instituti tarkibiga o'tkazildi. Bahodirxo'ja Ismoilxo'jayev ushbu institutda ham ilmiy ishini yanada kengaytirib, suv o'tlari turlarini, ayniqsa, mahalliy turlarning fiziologik va biokimyoviy xususiyatlarini chuqurroq o'rganishga kirishdi. Olim 1994-yili “Yashil va evglena suv o'tlarining fiziologik-biokimyoviy xususiyatlari va ularni amaliyotda qo'llashning istiqbolari” mavzusidagi doktorlik dissertatsiyasini yoqladi.

Domla o'tgan yillar davomida O'zRFA Botanika institutida katta ilmiy xodim, yetakchi ilmiy xodim va laboratoriya mudiri lavozimlarida

faoliyat yuritib keldi. Ustoz bir monografiya, ikki darslik va bir o'quv qo'llanmasi, sakkizta uslubiy qo'llanma, o'n beshta uslubiy ko'rsatma, 250 dan ortiq ilmiy maqolalar muallifi, uchta mualliflik guvohnomasi sohibidir.

Olimning ilmiy rahbarligida bitta fan doktori va uchta falsafa fanlari doktori ilmiy darajasini olish uchun dissertatsiya ishlari tayyorlanmoqda.

Bahodirxo'ja Ismoilxo'jayev pedagogik faoliyat bilan birga ilmiy-tadqiqot ishlari bilan ham faol shug'ullanib keladi. U bir qancha fundamental, amaliy grantlar doirasida ilmiy ish olib borib, mikroskopik suv o'tlarini turli sharoitlarda o'stirish, ularni yalpi ko'paytirish texnologiyalarini ishlab chiqish, fiziologik-biokimyoviy xususiyatlarini o'rganish hamda suv o'tlarini qishloq xo'jaligining turli sohalarida, jumladan, paxtachilik va g'allachilikda qo'llash yo'nalishlari bo'yicha keng qamrovli tadqiqotlar olib bordi. Hozirgi vaqtda kafedrada “Turli oqava suvlarni biologik tozalash texnologiyalarini takomillashtirish muammolari” mavzusida ilmiy-tadqiqot ishlari olib bormoqda. Shu bilan birga kafedrada “Yosh ekologlar” to'garagiga ilmiy rahbarlik qilib keladi.

X.ALIMJONOVA,
O'zRFA Botanika instituti
yetakchi ilmiy xodimi, professor
M.MATVAFOYEVA,
Botanika instituti xodimi,
biologiya fanlari nomzodi

Fan rivojidadagi odimlar

Ilm insonni ulug'laydi. Taniqli olim G'afurjon G'ulomov ham ana shunday ilm kishisi. U maktabni a'lo baholarga tamomlab, 1971-yilda Toshkent davlat universiteti (O'zMU) ning fizika-matematika fakultetiga o'qishga kirdi.

Universitetni tamomlagach, O'zFAning Fizika-texnika institutida muhandislik lavozimida ish boshladi. 1979-yili “Qizigan zaryad tashuvchilarning kontaktli strukturalarning fizik xossalari ta'siri” mavzusida nomzodlik dissertatsiyasini muvaffaqiyatli yoqladi. 1983-yildan buyon Namangan muhandislik-qurilish institutining “Fizika” kafedrasida katta o'qituvchi, dotsent va professor lavozimlarida faoliyat ko'rsatib kelmoqda. 1999-yilda “Влияние разогрева носителей тока и фононов на характеристики неоднородных полупроводников и тепловые размерные эффекты” mavzusida doktorlik dissertatsiyasini himoya qildi. 2003-2009-yillarda olim O'zFAning Oliy attestatsiya komissiyasida ekspert bo'lib ishladi.

“Potensial to'siqli va nanoo'lchamli yarimo'tkazgichlarga elektromagnit to'lqin, deformatsiya, yorug'lik va haroratning ta'sirini o'rganish” mavzusi 1989-2019-yillar davomida olim rahbarligida hozirgi Namangan muhandislik-qurilish instituti “Fizika” kafedrasida amalga oshirilgan ilmiy ishlar, jumladan, “Yarimo'tkazgichlarda elektr yurituvchi kuchlarning hosil bo'lishining yangi mexanizmlari”, “Yarimo'tkazgich pardalarda deformatsion effektlar dinamikasi va ularda yuzaga keluvchi toklarda elektromagnit to'lqinlarning ta'siri”, “Yarimo'tkazgich-dielektrik chegarasidagi sirt holatlar zichligini aniqlashni matematik modellashtirish” va “Kuchli elektromagnit maydondagi nanoo'lchamli yarimo'tkazgich parametrlariga harorat, deformatsiya va yorug'likning ta'siri” monografiyalarda o'z aksini topgan.

Olib borilgan tadqiqotlar natijasi deformatsion effektlar dinamikasini tadqiq qilishda keng qo'llanishi mumkin. Shuningdek, tenzosezgirlik bo'yicha olingan tadqiqot natijalaridan tenzodatchiklar olishda ham foydalansabo'ladi. Kuchli legirlash yordamida yangi tipdagi yarimo'tkazgich materiallarni olish mumkin. Ustoz taklif etgan modellashtirish usullaridan yangi magnetodiodlar va optiko-elektron uskunalarini ishlab chiqarishda foydalanish mumkin.

Qudratulla UMAROV,
fizika-matematika fanlari nomzodi, dotsent

Besh tashabbus oromgohda targ'ib qilindi

Termiz shahridagi Xalqaro yoshlar oromgohida Prezidentimiz tomonidan ilgari surilgan beshta muhim tashabbus ijrosiga bag'ishlangan tadbir bo'lib o'tdi.

O'zbekiston Milliy gvardiyasi Surxondaryo viloyati bo'linmasi va O'zbekiston yoshlar ittifoqi Termiz shahar bo'limi hamkorligida tashkil etilgan tadbirida kitob mutolaasining inson kamoloti

tidagi ahamiyati xususida fikr almashildi. 12-Mehribonlik uyi tarbiyalanuvchilari va oromgohda yozgi ta'til kunlarini maroqli o'tkazayotgan yoshlarning kompyuter savodxonligi oshirildi. Bola-jonlar "Jonajon O'zbekistonim, mangu bo'l omon!" shiori ostida mustaqilligimizning 28 yilligiga bag'ishlab, asfaltga rasm chizish orqali o'z iste'dodini sinovdan o'tkazdi.

— Yoshlar uchun eng muhim harbiy xizmatchilarimiz sportning taekvondo WTF va karate turlari bo'yicha mahorat darslari o'tkazgani ham ayni muddao bo'ldi, — deydi O'zbekiston Milliy gvardiyasi Surxondaryo viloyati bo'linmasi komandiri, podpolkovnik Dilmurod Sodiqov. — Bu ularning sportga qiziqish va intilishini yanada oshirdi. Zero, sport bilan do'st tutingan insonning sog'lig'i, irodasi mustahkam, qalbi pok va jasur bo'lishini ular yanada teranroq anglab oldi.

Tadbir doirasida oromgoh dam oluvchilari va Termiz shahridagi 12-Mehribonlik uyi tarbiyalanuvchilari o'rtasida sportning futbol, shaxka, shaxmat, estafetali yugurish, suzish turlari bo'yicha musobaqa tashkil etildi. Ular 7—9 va 10—14 yosh toifasida o'zaro bahslashdi.

Musobaqalar yakuni bo'yicha taqdirlash marosimida harbiylarning ko'rgazmali chiqishlari, viloyat qo'g'irchoq teatri san'atkorlari tomonidan namoyish etilgan spektakllar barchaga bir o'lam zavq-shavq ulashdi. G'oliblar va musobaqada faol ishtirok etgan o'g'il-qizlar munosib rag'batlantirildi.

O'za surati.

DIQQAT, TANLOV!

"ENG ULUG', ENG AZIZ"

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi, O'zbekiston Respublikasi Madaniyat vazirligi, O'zbekiston Yozuvchilar uyushmasi, O'zbekiston jurnalistlari ijodiy uyushmasi, "O'zbekkino" milliy agentligi, O'zbekiston Badiiy akademiyasi, "Tasviriy oyina" ijodiy uyushmasi, O'zbekiston milliy teleradiokompaniyasi, O'zbekiston elektron ommaviy axborot vositalari milliy assotsiatsiyasi mamlakatimiz mustaqilligining yigirma sakkiz yilligiga bag'ishlangan "ENG ULUG', ENG AZIZ" an'anaviy ko'rik-tanlovi e'lon qiladi.

Tanlovga "Jonajon O'zbekistonim, mangu bo'l omon!" degan bosh g'oyani o'zida mujassam etgan va 2017—2021-yillarda O'zbekiston Respublikasini rivojlantirishning beshta ustuvor yo'nalishi bo'yicha Harakatlar strategiyasi, shuningdek "Faol investitsiyalar va ijtimoiy rivojlanish yili" davlat dasturi, "Obod qishloq", "Obod mahalla", "Har bir oila — tadbirkor", "Yoshlar — kelajagimiz", "Besh ijodiy tashabbus" kabi muhim dastur va rejalar doirasida olib borilayotgan tub islohotlarni keng yorituvchi ijodiy asarlar qabul qilinadi.

"Eng ulug', eng aziz" an'anaviy ko'rik-tanlovi quyidagi nominatsiyalar bo'yicha o'tkaziladi:

- yozuvchi va shoirlarning badiiy asarlari;
- bosma OAV xodimlarining jurnalistik ishlari;
- ommaviy axborot vositasi sifatida ro'yxatga olingan veb-saytlardagi internet-jurnalistika materiallari;

➤ televideniye va radio ijodkorlarining materiallari;

➤ tasviriy san'at, foto asarlari va dizayn ishlari;

➤ kino san'ati asarlari.

Ko'rik-tanlovga taqdim etilgan ijodiy ishlarga quyidagi hujjatlar ilova qilinishi lozim:

➤ muallif va uning professional faoliyati to'g'risida qisqacha ma'lumot;

➤ muallifning pasport nusxasi;

➤ ish joyidan tavsiyanoma;

➤ muallifning manzili va bog'lanish telefonlari.

Ko'rik-tanlovga 2018-yilning 1-avgustidan 2019-yilning 1-avgustigacha bo'lgan davrda rasman chop etilgan adabiy-badiiy asarlar, gazeta-jurnallar va internet nashrlarida e'lon qilingan maqolalar, radio va telekanallarda e'firo uzatilgan materiallar, namoyish etilgan tasviriy san'at va kino san'ati asarlari joriy yilning 5-avgustiga qadar qabul qilinadi.

Ko'rik-tanlov g'oliblari Vatanimiz mustaqilligining yigirma sakkiz yillik bayrami arafasida taqdirlanadilar va ularning ro'yxati matbuotda e'lon qilinadi.

Ijodiy ishlari "Eng ulug', eng aziz" ko'rik-tanloviga deb ko'rsatilgan holda quyidagi manzillarga yuborilishi lozim:

100011, Toshkent shahri, Navoiy ko'chasi, 30-uy. O'zbekiston Jurnalistlari ijodiy uyushmasi, "Tasviriy oyina" ijodiy uyushmasi — telefonlar: (71) 244-35-35; (71) 244-64-61, (71) 244-27-79.

100066, Toshkent shahri, Bunyodkor ko'chasi, Adiblar xiyoboni. O'zbekiston Yozuvchilar uyushmasi — telefon: (71) 231-83-67.

100115, Toshkent shahri, Chilonzor ko'chasi, 1-A uy. "O'zbekkino" milliy agentligi — telefon: (71) 277-81-05.

ANTARKTIDA YORIQLARI SIRI

AQShdagi Vashington universiteti olimlari Antarktida sohillaridagi muz qoplamlarida hosil bo'ladigan ulkan yoriqlarning sababini aniqladi. Tadqiqot natijalari "Phys. org" nashrida xabar qilindi.

Ilmiy o'rganishlar jarayonida olimlar dengiz muzliklarining sun'iy yo'ldosh yordamida olingan tasvirlari hamda avvalroq datchiklar o'rnatilgan dengiz fillari va robotlashtirilgan zondlar orqali olingan ma'lumotlarni tahlil qildi. Aniqlanishicha, sohildan uzoqdagi yoriqlar bir qator omillar, xususan, okeandagi noodatiy sharoit va Uedella dengizida sodir bo'ladigan doimiy po'rtana sababli paydo bo'ladi.

Gap shundaki, Antarktidani o'rab turgan shamollar

sohilga yaqinlasha boshlaganida Uedella dengizining sharqiy qismidagi suv oqimi yuqoriga ko'tariladi va Mod-Rayz suvosti tepaligida uyurma hosil bo'ladi. Okean yuzasidagi sho'rlik miqdorining ortishi qishki po'rtana sirkulyatsiyasining o'zgarishiga olib kelishi mumkin. Bunda issiq sho'r suv yuzaga chiqqach, soviydi va qalinlashib, yana cho'kadi. Natijada muz hosil bo'lishiga to'sqinlik qiluvchi doimiy holat vujudga keladi.

Eslatib o'tamiz, Mod-Rayz yorig'i 2016-2017-yillari — dengiz muzliklari qalinlashgan vaqtda paydo bo'lgan. O'shanda 9500 kvadrat kilometr bo'lgan yoriqning qalinligi bir oyda 80 ming kv km ga oshgan. Yoz oylariga kelib, muzliklar eriy boshlagach, yoriqlar okean suvi bilan qo'shilib ketadi. Bunday hodisa 1970-yili ham kuzatilgan.

YEVROPADAGI ENG QADIMIY MASJID

Ispaniya poytaxti — Madrid yaqinidan arxeologlar qadimgi shahar xarobalarini topdi. Olimlar xarobalar orasida masjid qoldiqlari borligini taxmin qilmoqda, deb yozdi "Live Science".

Geomagnit tadqiqotlar jarayonida qoldiqlarning aksariyati vestgotlar davlati poytaxti — yoshi taxminan 1400 yilga teng Rekkopolis shahriga tegishli ekani aniqlandi. U yerda topilgan saroy izlari esa Yevropadagi eng qadimgi masjidlardan biriga tegishli bo'lishi mumkin.

Olimlar masjid deb taxmin qilina-yotgan binoning boshqalaridan farq qilib, devorlari qiblagacha qaratib qurilganini payqadi. Shuningdek, binoning tuzilishi ham masjiddi eslatadi. Bu haqidagi barcha taxminlarga faqat to'liq qazishma ishlaridan so'ng oydinlik kiritish mumkin.

Iroda TOSHMATOVA tayyorladi.

Yozning zavqi bir olam

Surxondaryo viloyatida o'quvchilar yozgi ta'tilni mazmunli va maroqli o'tkazmoqda.

Termiz shahridagi "Amudaryo" bolalar sog'lomlashtirish oromgohi yoz faslida o'quvchilarning sevimli maskaniga aylanadi. Viloyatning turli hududlaridan kelgan bolalar zamonaviy sharoitlarga ega so'lim go'shada dam olish

kunlarini maroqli o'tkazmoqda. Turli fan, sport va hunar to'garaklarida ishtirok etib, ko'nikmalarini mustahkamlab, jismonan chiniqmoqda, yangi do'stlar orttirmoqda.

Bu yilgi mavsumda oromgohda besh bosqichda ming

nafar o'g'il-qiz dam oladi. 200 o'ringa mo'ljallangan maskanda buning uchun yetarli sharoit mavjud. Zamonaviy usulda barpo etilgan suzish havzasi, sport maydonchalari, boy kitob fondiga ega kutubxona, oshxona bolalar ixtiyorida. Bu yerda o'quvchilarning har bir kunini mazmunli, foydali o'tkazishga alohida e'tibor qaratiladi.

— Bu oromgohga birinchi marta kelishim, — deydi oromgoh tarbiyalanuvchisi Firdavs Xolboyev. — Zo'r ekan, har bir kunimiz taassurotlarga boy o'tmoqda. O'zim futbolga juda qiziqaman. Lekin bu yerda futbol o'ynash barobarida shaxmat, shashka va fan to'garaklariga qatnashishga ham vaqt topyapman. Yangi suv havzasida mazza qilib cho'milamiz. Ko'p-lab do'stlar orttirdim.

O'ZA suratlari.

Yulduz opaning "yulduzcha"lari

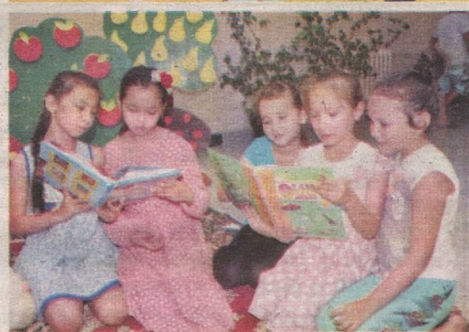
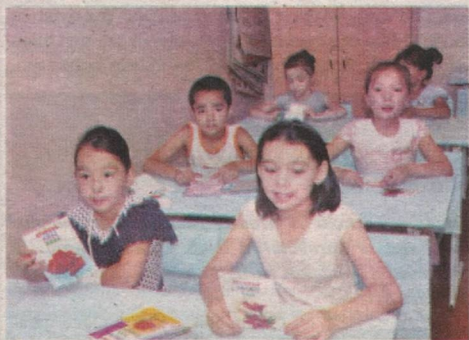
Yunusobod tumanidagi 272-maktab qoshida tashkil etilgan "Hilola" nomli sog'lomlashtirish maydonchasida yozgi ta'tilni unutilmas taassurotlar bilan o'tkazayotgan bolalarga havasingiz keladi.

Sog'lomlashtirish maydonchasida bolalarning qiziqishiga qaratib ingliz tili, "Yosh biologlar", "Yosh qalam-kashlar", to'qish, shaxmat, stol tennis to'garaklari faoliyati yo'lga qo'yilgan. O'g'il-qizlar "Yulduzcha", "Qaldirg'och", "Kamalak" guruhlariga bo'linib, turli qiziqarli intellektual va sport-sog'lomlashtirish tadbirlarida ishtirok etishmoqda.

Ma'naviy-ma'rifiy tadbirlar, besh tashabbus bo'y-

cha tashkil etilgan to'garaklardagi mashg'ulotlar o'quvchilarning bo'sh vaqti mazmunli o'tishiga yordam

beriyapti. Ayniqsa, ingliz tili va shaxmat to'garagi bolalar bilan gavjum.

Yulduz SHAMSIYEVA,
sog'lomlashtirish maydonchasi rahbari

Ma'rifat

TA'SIS ETUVCHILAR:

O'zbekiston Xalq ta'limi vazirligi,
O'zbekiston Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi,
O'zbekiston Ta'lim, fan va madaniyat xodimlari
kasaba uyushmasi Respublika kengashi.

Bosh muharrir: Husan NISHONOV

Gazeta O'zbekiston Matbuot va axborot agentligida
2006-yil 22-dekabrda 0067-raqam bilan ro'yxatga olingan.
Indeks: 149, 150. V-3620. Tiraj 12087.
Hajmi 4 bosma taboq. Ofset usulida bosilgan,
qog'oz bichimi A-3. Bahosi sotuvda erkin narxda.

TELEFONLAR:

qabulxona — (71) 233-50-55;
kotihiyat — (71) 233-99-15;
reklama va marketing bo'limi —
(71) 233-42-92 (faks), (71) 233-54-17.

"Ma'rifat" dan
materiallarni ko'chirib
bosish tahririyat
ruxsati bilan amalga
oshirish shart.

Tahririyatga kelgan
qo'lyozmalar taqiriz
qilinmaydi va muallifga
qaytarilmaydi.

Gazeta haftaning chorshanba va shanba kunlari chiqadi.

MANZILIMIZ:

100083, Toshkent shahri,
Matbuotchilar ko'chasi, 32-uy.
Web-site: www.marifat.uz

Dizaynerlar: Malohat Toshova, Faxriddin Rahimov.
Navbatches muharrir: Abror Umarqulov.
Navbatches: Faxriddin Rahimov.

"O'zbekiston" nashriyot-matbaa ijodiy uyida chop etildi.
Korxona manzili: Toshkent shahri, Alisher Navoiy ko'chasi, 30-uy.

O'ZA yakuni — 22.45 Topshirildi — 23.00

1 2 3 4 5 6